

SIRIUS OPRECHT

EDITIE 01 FEBRUARI 2021

RECHT & MEDIA

COLOFON

De OpRecht is het verenigingsblad van Sirius, studie
vereniging binnen het Utrecht Law College.

Heb je een opmerking naar aanleiding van deze editie of heb
je een idee voor een volgende OpRecht? Laat het weten aan de
redactie (oprecht@ulcsirius.nl).

Jaargang 16, 1e editie
25 februari 2021

Hoofdredactie
Anna Schotanus

Redactie
Anne van Beusekom, Madelief Lassche, Bente de Leeuw, Chiara
Stravers, Marie-Claire Vogels

Gastredactie
Bram Kleinhout, Marcellino Mesiha

Vormgeving
Bente de Leeuw

Met speciale dank aan: Ernst van Bemmelen-van Gent, Charlotte
Meindersma, Isabel Smits

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg
is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en Studievereniging Sirius geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Studievereniging Sirius.

SIRIUS XVI

INHOUD

5	Voorwoord
8	Even voorstellen
10	Fake news
16	Schijn bedriegt: het juridische vraagstuk van deepfake technologie
22	Uitbreiding van het taakstrafverbod: een heel slecht idee?
26	I got 99 problems but this ain't one: portretrecht
28	De gebruiksvoorwaarden van sociale media platforms
32	High profile rechtszaak: Johnny Depp en Amber Heard
36	A.U.T.E.U.R.S.R.E.C.H.T.
42	Interview met Charlotte Meindersma
48	Een verrassende overeenkomst tussen diversiteit en coronahobby's
52	Influencers en sluikreclame
58	De foutjes in 4 juridische films en series
62	OpRecht mediatips

VOORWOORD

Beste OpRechtlezers,

Voor mij is het een bron van (des)informatie, irritatie en frustratie, maar ook een bron van ontspanning en verbinding: de media. Ook het recht is op allerlei verschillende manieren met het media mechanisme verweven. Dit roept de vraag op wat nou de verhouding is tussen de twee. Zijn media en recht als water en vuur, of meer als Sirii en het Pandje? Aan de ene kant lijkt het recht in de media volop in de belangstelling te staan, aan de andere kant wordt het recht misschien ook wel beïnvloed door dat wat de media publiceert. Dit heeft ons meer dan genoeg inspiratie gebracht om deze editie voor jullie te vullen met allerlei artikelen over de media.

Zo vertellen we alle ins en outs over de in de media breed uitgemeten scheidingszaak tussen Johnny Depp en Amber Heard, waarin ook de nasleep van de Me Too-beweging zich laat zien. Een ander onderwerp wat in alle talkshows en kranten al voorbij is gekomen, is de uitbreiding van het taakstrafverbod. Lees hoe dit zit in een van onze gastartikelen, , geschreven door eerstejaars Marcellino Mesiha. Een ander interessant gastartikel is geschreven door ULC-alumnus Bram Kleinhout. Hij neemt je mee in de invloed van de vrijheid van meningsuiting op de gebruikersvoorwaarden van sociale media platforms. Verder wijden we een goed aantal pagina's aan fake news. Lees over beroemde complottheorieën (zoals die over de dood van prinses Diana), nepnieuws in Nederland en over de nog vrij nieuwe techniek waarmee video's van mensen worden gemaakt door middel van artificiële intelligentie (deepfakes). In een ander stuk komt de hernieuwde Mediawet voorbij en zoeken we uit of YouTubers daardoor inkomsten zullen mislopen of niet.

Heb je even genoeg van alle risico's en gevaren, blader dan snel verder naar ons interview met '#kutjurist' Charlotte Meindersma. Ze wordt ook wel de 'sociale media jurist' van Nederland genoemd en vertelde ons vol enthousiasme over haar werk in het auteurs-, merken- en handelsrecht. Heb jij net zoals Charlotte Meindersma interesse in het auteursrecht? Ook hierover hebben wij een artikel klaarstaan. Daarin komt onder andere de werkwijze van RUMAG en de nieuwe campagne van Tony's Chocolonely aan bod.

Van een hele andere orde is ons artikel over inclusiviteit in de media, een onderwerp wat onder meer door de komst van omroep ZWART (gelukkig!) steeds meer in de belangstelling komt te staan. Verder introduceren we een nieuwe rubriek, waarin situaties uit ons alledaagse leven bekeken worden door een juridische bril. Nu ik het toch heb over het alledaagse leven: vergeet geen kijkje te nemen bij onze media-tips om de lockdown mee door te komen en vermaak jezelf met het artikel over fouten in series als How To Get Away With Murder en Flikken Maas-tricht.

Geniet van deze editie!

Anna Schotanus
Hoofdredacteur OpRecht

P.S.: Hier is geen artikel over geschreven, maar het moet wel genoemd worden: ik ben onwijs trots op deze commissie. We did it, onze eerste editie is een feit. Op naar meer!

REDACTIE

ANNA SCHOTANUS -
EERSTEJAARS -
HOOFDREDACTEUR

ANNE VAN BEUSEKOM
-EERSTEJAARS - REDACTEUR

MADIELIEF LASSCHE
-EERSTEJAARS - REDACTEUR

CHIARA STRAVERS -EERSTE
JAARS -REDACTEUR

BENTE DE LEEUW - DERDE-
JAARS -VORMGEVING

MARIE-CLAIRE VOGELS -
TWEEDEDEJAARS -
BESTUURSCOÖRDINATOR

OPRECHT '21

EVEN VOORSTELLEN...

Anna Schotanus / eerstejaars / hoofdredacteur

Vind jij jezelf onhandig? Dan ken je mij nog niet! Voordeel aan het online studeren is dat het nauwelijks opvalt dat ik altijd wel iets laat vallen, dingen sloop of zelf uit het niets struikel. Verder ben ik iemand die veel praat (spraakberichtje van 10 minuten is geen moeite hoor) en altijd een muziekje aan heeft staan. Je wil mij echt niet horen meezingen, maar van Drake tot Shawn Mendes; ik ken alle teksten uit m'n hoofd. Lockdownhobby's zijn extra lange wandelingen met m'n hond en vriendinnen, het kijken van Netflix natuurlijk en soms doe ik een poging om een beetje fit te blijven. Die laatste 'hobby' is alleen niet zo prettig voor mijn arme bananenplant, die al meerdere keren een vuist of voet tegen zich aan heeft gekregen.

Anne van Beusekom / eerstejaars / ab Actis

Voor het schrijven van dit stukje ben ik gaan nadenken met welke woorden ik mijzelf het beste kan omschrijven. Het eerste woord dat in mij opkwam was kletskous. Ik kan namelijk, net als Anna, de oren van je hoofd kletsen. Daarnaast ben ik ook simpelweg gewoon een beetje gek. Mijzelf compleet voor lul zetten en er dan zelf het allerhardste om lachen: geen probleem. Als je mij nu in het dorp tegen zou komen, zou je me haast niet herkennen. Gedurende dit hele jaar dat corona al in ons midden is, ben ik namelijk getransformeerd in een soort zwerver. Maar wel een zorgzame zwerver. Want het laatste woord dat bij mij opkomt als ik mijzelf omschrijf, is zorgzaam. Ik probeer altijd mensen te helpen en te zorgen dat iedereen het naar zijn zin heeft. Happy to help.

Chiara Stravers / eerstejaars / redacteur

Ik leef mijn leven bij de woorden "maak er het beste van". Daarom heb ik het quarantaineleven volledig omarmd. Mijn kamer is langzaam maar zeker aan het veranderen in een stadse jungle. Vanochtend heb ik zelfs een kweekkasje besteld om als echte plantenmoeder mijn eigen stekjes groot te brengen. In het midden van al deze planten zit ik enthousiast truien en vesten te haken voor iedereen die ze maar aan wil nemen, luisterend naar een podcast of een luisterboek (ik heb besloten de hele Harry Potter-serie opnieuw te luisteren). Om er een beetje de structuur in te houden doe ik iedere ochtend een yogasessie van Yoga With Adriene en bak ik iedere middag koekjes, taart, cake of pretzels. Mocht je dus honger hebben of bevriezen, I'm your girl.

Bente de Leeuw / derdejaars / grafisch vormgever + redacteur

Als derdejaars Sirii ben ik een beetje de mama van deze commissie! Ook ben ik verantwoordelijk voor de opmaak van de Oprecht, ik vind het namelijk erg leuk om creatief bezig te zijn. In mijn vrije tijd ga ik het liefst leuke dingen doen met vriendinnen. Ik hou erg van gezelligheid! Verder ben ik graag sportief bezig. Hockeyen, hardlopen, zeilen, noem maar op. Sinds de lockdown ben ik verslaafd aan het spelen van spelletjes. Je kan mij altijd wakker maken voor een potje Beverbende of Regenwormen! Ik ben alleen heel fanatiek en kan niet zo goed tegen mijn verlies...

Madelief Lassche / eerstejaars / redacteur

Ik ben net zoals mijn mede commissieleden een grootse fan van journalistiek, dat ik terecht zou komen bij de OpRecht-commissie was dus alles behalve een verrassing. Behalve een passie voor schrijven heb ik ook een passie voor de intriges die ons als samenleving bezighouden. Eigenlijk is dit gewoon een hele chique manier om te zeggen dat ik een grote fan ben van roddels. Dit zal dan ook zeker terug te zien zijn in mijn stukjes. Van Johnny Depp tot Mark Rutte, ik ben op de hoogte en jullie dus ook. Verder heb ik ook een ongezonde obsessie met misdaadseries en heb ik dagelijks een nieuwe aflevering van Criminal Minds klaar staan vol met moord en drama. Ik vind het ook leuk om mij in mijn vrije tijd bezig te houden met muziek, tot spijt van de burens.

Marie-Claire Vogels / tweedeaars / bestuurscoördinator

Als de bestuurscoördinator van deze commissie begeleid ik de commissieleden door het proces. Zo ondersteun ik Anna tijdens de vergaderingen, maar schrijf ik hier en daar ook zelf een stuk. Op persoonlijk vlak ben ik een echte creatieve geest. Kunst, muziek, boeken, films, noem het maar op. Ik geniet van de klanken van een mooi stuk, verzamel platen als geen ander en schilder het ene na het andere schilderij in mijn vrije tijd. Tegelijkertijd hou ik ook van logica, structuur en orde. Ik vind het fijn om mijn planning op orde te hebben en omschrijf mezelf als een echte perfectionist. Af en toe neemt mijn creatieve helft de overhand en ben ik langer bezig met het maken van een mooie planning, dan het daadwerkelijk uitvoeren ervan. Maar ach, wie zou er nou niet een agenda vol bloemen, wolkjes en zonnetjes willen?

FAKE NEWS

DOOR: MADELIEF LASSCHE

In 2017 werd dit woord door het Collins Dictionaries uitgeroepen tot het woord van het jaar. En als er een term is die de complete presidentiële carrière van ex-president Trump samenvat dan is het wel: fake news. Hoewel deze term vooral zijn bekendheid verkreeg door het veelvuldig verschijnen op de Twitterpagina van Trump, is dit begrip altijd al relevant geweest. Zoals uit dit artikel zal blijken, wordt er veel gespeculeerd over de betrouwbaarheid van nieuwsbronnen, wat tot verregaande gevolgen kan leiden.

Wat is nepnieuws en hoe verspreidt het zich?

Nepnieuws is makkelijk te verspreiden door het gebruik van algoritmes. Op basis van een ‘filter bubble’ krijg je soortgelijke berichten te zien als die je voorheen hebt aangeklikt of opgezocht. Denk bijvoorbeeld aan vaak bezochte kleding-sites of sociale mediaberichten die zijn geplaatst. Hierdoor beland je snel in een bubbel van dezelfde soort berichtgeving en ben je makkelijker te beïnvloeden, aangezien je slechts gekleurde informatie tot je neemt.

De Van Dale definieert nepnieuws als volgt: *‘Nieuws dat niet op waarheid berust, vaak bewust verspreid om de publieke opinie te beïnvloeden.’*

Het veelvuldig gebruik van het woord ‘fake news’ kan leiden tot een afbreuk aan deze betekenis van het woord. Zo gebruikte de vorige president van de Verenigde Staten, Trump, het begrip vaak om berichtgeving en kritiek van de oppositie als misleidend en fout te bestempelen. Zo plaatste hij naar aanleiding van de presidentsverkiezingen van 2020 in een Tweet van 15 november 2020 het volgende: *‘He only won in the eyes of the FAKE NEWS MEDIA. I concede NOTH-*

ING! We have a long way to go. This was a RIGGED ELECTION!’

De High Level Expert Group on Fake News and Disinformation (HLEG; opgericht door de Europese Commissie) definieert ‘nepnieuws’ daarom als ‘desinformatie’. Hierbij staat het oogmerk om te misleiden centraal. Dat iemand een consument misleidt, kan verschillende motieven hebben. Men zou bijvoorbeeld winst willen maken of de publieke opinie willen beïnvloeden. Desinformatie is overigens niet hetzelfde als misinformatie. Bij het laatste begrip bestaat er immers geen doel om opzettelijk schade aan te brengen. Verder is het belangrijk ook te benoemen dat bijvoorbeeld haatzaaiende berichten niet vallen onder het begrip ‘desinformatie’.

Een fenomeen wat goed aansluit bij het verspreiden van nepnieuws, is clickbait. Hierbij worden er aantrekkelijke kopstukken of afbeeldingen gepresenteerd aan de kijker, in de hoop dat deze persoon erop zal klikken. Vaak zijn deze berichten erg onschuldig. Denk bijvoorbeeld aan ‘Mijn vrouw heeft 10 kg in vier dagen verloren! Lees hier hoe jij dat ook kan doen!’. De oplettende lezer merkt meteen op dat dit onmogelijk is en het

wel moet gaan om nepnieuws. Echter, soms worden er berichten verspreid die schadelijk kunnen zijn voor het publieke debat.

Verschijningsvormen van nepnieuws

Hoewel nepnieuws geen nieuw begrip is, kent het sinds 2016 een grote opleving onder de bevolking. Dit is terug te leiden tot de Amerikaanse presidentsverkiezingen van dat jaar. Op sociale media deden allerlei onjuiste berichten de ronde over zowel Hillary Clinton als Donald Trump. Zo werd er onder andere verspreid dat de Paus Donald Trump zou steunen in de verkiezingen. Dit zijn echter niet de enige voorbeelden. Voordat Trump namelijk met de term fake news kwam, werden bronnen van nieuws met een zeer discutabele inhoud 'complottheorieën' genoemd. Van mensen die beweren dat Elvis Presley nog leeft tot mensen die beweren dat we allemaal in de Matrix leven: complot-

ten zijn overal en zijn er altijd al geweest. Het verschil tussen fake news en complottheorieën, is dat complottheorieën vaak nog verder gaan dan fake news. Mensen of organisaties worden dan geheel beschuldigd van het veroorzaken van de gebeurtenis. Ook worden deze organisaties soms verweten alternatieve informatie achter te houden. Deze complottheorieën kunnen op anonieme internetfora groeien totdat ze een soort cult hebben gevormd, met mensen die bereid zijn de feiten te verdraaien totdat ze binnen hun versie van de waarheid passen. Door de jaren heen zijn er dan ook veel complottheorieën geweest die voor onrust en ophef hebben gezorgd binnen de maatschappij.

Pizzagate

Eind 2016 brandde Edgar Welch een geweursalvo los in een pizzatent in Washington. De man in kwestie was aangestoken door verschillende complottheorieën die de ronde deden nadat er e-mails waren uitgelekt tussen Hillary Clinton en John Podesta (Hillary's campagne leider). In deze e-mails werd er gesproken over het houden van een benefietavond in een pizzatent met de bedoeling geld in te zamelen voor de campagne van Clinton. Klinkt vrij onschuldig toch? Op verschillende online fora begon echter wantrouwen te borrelen. Het woord 'pizza' zou namelijk een codewoord zijn dat door pedoseksuelen gebruikt wordt om kinderporno en pedofilie uit te drukken. De pizza-afspraken waar in de mails over werd gesproken, hield dus niks anders in dan een afspraak om kinderen te misbruiken. Aangespoord door de eerdere 'ont-

FAKE NEWS

dekking', gingen mensen nu massaal op zoek naar nog meer hints die zouden wijzen op het kindermisbruik. Zo werd er een koelkast ontdekt in het pizzarestaurant en meenden mensen dat deze leidde tot de kelder waar de kinderen gevangen zaten. Ieder restaurant dient echter te beschikken over een grote koelkast om op een normale manier te functioneren. Het is dus ook niet gek dat er een grote koelkast aanwezig was. Ook lekte er een e-mail uit tussen John Podesta en een kunstenaar, waarin de kunstenaar vraagt of ze samen kunnen kijken naar een oud werk van haar, genaamd "spirit cooking". Wederom werd dit op de fora gezien als een codewoord, dit keer voor een satanisch ritueel. Hillary Clinton werd er niet meer alleen van beschuldigd kinderen vast te houden en te misbruiken, maar nu ook van het uitvoeren van satanische rituelen op de kinderen. Zoals met elke roddel gaan de verhalen rond als een lopend vuurtje en al snel zit ook Jeffrey Epstein in het complot, over wie al langer serieuze verdenkingen van kindermisbruik bestonden. Verschillende rechtse activisten en politici kregen ook lucht van dit schandaal en begonnen het naar hun hand te zetten door er veel over te posten. Het doel van al die rechtse activisten was het aanbrennen van schade aan de campagne van de democraten net voor de verkiezingen, geen rekening houdend met de schade die zij hierdoor aanrichten bij de goedgelovige Amerikaanse burger. Langzamerhand begonnen ook de reguliere media het complot te rapporteren en al snel was vrijwel iedereen op de hoogte van de vermeende gebeurtenissen in de

pizzatent. Edgar Welch besloot het heft in eigen handen te nemen en de kinderen uit de kelder van de pizzatent te bevrijden. Helaas kwam de arme man er pas na het gewapend binnenvallen van de pizzatent achter dat die kinderen er nooit hebben gezeten. Edgar Welch werd veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf.

Area 51

Area 51, gelegen in Nevada Los Angeles, is een militaire basis zoals er zoveel zijn. Wat is dan de reden dat uitgerekend deze basis in september 2019 door wel 2000 mensen bestormd werd? De geheimzinnigheid rondom de basis heeft de Amerikaanse overheid deels aan zichzelf te danken. Tot 2013 ontkende de CIA namelijk het totale bestaan van deze basis. De CIA trainde in Area 51 immers spionage-piloten en kon daar uiteraard geen pottenkijkers bij gebruiken. De vragen begonnen bij het normale publiek echter te ontstaan toen piloten die boven het gebied vlogen op hun radar stipjes zagen bewegen die normaal gesproken andere vliegtuigen aangaven. De piloten gaven dit vreemde voorval door aan de luchtverkeersleiding, maar aangezien het om een geheime operatie ging, kregen de piloten geen verklaring voor de plotselinge stipjes op hun scherm. De

luchtverkeersleiding was namelijk niet op de hoogte van de geheime operatie van de CIA en als ze dat al wel was had ze niet de toestemming om feiten rondom de operatie met de piloten te delen. De luchtverkeersleiding kwam dus met vage verklaringen, zoals natuurverschijnselen en meteorologisch onderzoek. Zo ontstond er wantrouwen jegens de CIA en begonnen complotdenkers langzaam hun theorieën te verspreiden over het internet. Om nog wat meer olie op het vuur te gooien, deed ex-astronaut Edgar Mitchel ook een bijzondere verklaring. Tijdens een conferentie beweerde de astronaut namelijk dat de overheid belangrijke feiten achterhield. Hij claimde dat een admiraal bij het Pentagon hem dat persoonlijk had toegegeven. NASA reageerde zeer ontkennend en ontkrachtte de bewering van Edgar. Als er een teken was van leven buiten aarde, dan zou NASA dat aangeven, aldus NASA. Hoewel NASA in 2013 al de documenten heeft vrijgegeven over het bestaan van Area 51, zijn vele complotdenkers niet van plan zich bij deze verklaring neer te leggen. Onder com-

plotdenkers heerst er tot op de dag van vandaag nog steeds een vermoeden van buitenaardse activiteit in Area 51.

Een koninklijk complot

Een van de meest beschadigende complotten voor het huis Windsor gaat over niemand minder dan 'the Queen of Hearts': Lady Diana Spencer. Op 31 Augustus 1997 kwamen Diana en haar laatste geliefde Dodi al Fayed om het leven door een tragisch auto-ongeluk. Behalve veel verdriet ontstond er bij het volk ook veel scepsis over de omstandigheden die hadden geleid tot Diana's dood. Vooral het feit dat ze gescheiden was van prins Charles en zich langzaam bevrijdde van de greep van de Windsor's zorgde ervoor dat er onder het volk vragen werden gesteld over de dood van Diana. Sommige mensen beweerden zelfs dat er geen sprake was van een ongeluk, maar van een georkestreerde moord gecamoufleerd als een ongeluk. Deze beweringen verspreidden zich als een lopend vuurtje, mede door de betrokkenheid van het Engelse sensatieblad The Daily Mail en door Mohamed al Fayed, de vader van Dodi. Al snel was de hele wereld op de hoogte van de zogenaamde betrokkenheid van het huis Windsor bij Diana's dood. De wereld eiste een onderzoek naar de dood van Diana en de politie kon niet anders dan hier gehoor aan te geven.

De grote belangstelling voor de zaak bemoeilijkte voor de politie echter de loop van het onderzoek. Zo waren er wel 175 verschillende complotten die de politie moest

FAKE NEWS

natrekken. Het eerste, en misschien ook wel populairste complot, is dat Diana zwanger was en dat het Britse koningshuis haar en haar kind daarom de dood in hebben gejaagd. Op een vakantie enkele weken voorafgaand aan haar dood had Diana namelijk gereageerd op een vraag over mogelijk babynieuws met 'het is een grote verrassing'. Vooral Mohammed al Fayed meende dat Diana's zwangerschap de reden was dat de Windsor's Diana hadden vermoord. Volgens Mohammed kon het zeer traditiegetrouwe huis van Windsor het niet aan dat een Egyptische islamiet straks de schoonvader van de potentiële koning van Engeland zou kunnen zijn. Bij de autopsie van Diana's lichaam werd echter niks gevonden dat duidde op een zwangerschap.

Een ander populair complot is dat de Windsor's opdracht hebben gegeven tot het auto-ongeluk van Diana, zodat Charles eindelijk kon hertrouwen.

Charles en Diana waren ten tijde van de dood van Diana al uit elkaar en het was geen geheim meer dat Charles tijdens hun huwelijk een affaire had gehad. De reden dat Charles ondanks het feit dat hij en Diana al uit elkaar waren toch nog steeds niet kon trouwen, lag aan twee dingen: de strenge tradities van de Windsor's en Charles' droomvrouw (spoiler: het is niet Diana). Charles wilde namelijk niks liever dan trouwen met zijn grote geliefde, de vrouw waar hij tijdens zijn huwelijk met Diana een affaire mee had: Camilla Parker Bowles. Zijn wens werd echter ernstig verhinderd door de trouwe Diana-fans die Camilla als hoofdverantwoordelijke zagen voor Diana's ongelukkige huwelijk. De grootste aanleiding voor het ontstaan van deze theorie zijn de uitspraken van Diana zelf. Zo heeft Diana meermaals in geheime interviews gezegd dat ze merkte dat de koninklijke familie van haar af wilde en dat er een soort vijandigheid tussen haar en de rest van het koningshuis was. Zo is er zelfs een brief gevonden die Diana ter bewaring aan haar butler had gegeven, waarin staat dat Charles een auto-ongeluk voor Diana beraamde, zodat het Charles vrij staat om met iemand anders te trouwen zonder dat volk en vaderland over hem heen valt.

De gevaren van complotten

Hoewel bovenstaande complotten allemaal zeer gemakkelijk zijn om te lezen, geven ze ook weer aan hoeveel schade onjuiste informatie kan veroorzaken. Van een schietpartij in een onbenullige pizzeria tot de bestorming van een militaire basis. Het is goed om kritisch te kijken naar de informatie die we

voorgeschiedt krijgen, maar men moet uitkijken om achter elke ramp die zich voordoet een groot en machtig complot te zien. Onderzoek laat zien dat excessief complotdenken allerm minst onschuldig is. Complottheorieën kunnen een bedreiging vormen voor de rechtsstaat. Ze polariseren en radicaliseren het publieke debat en breken maatschappelijke cohesie af door bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten.

Wettelijke regulering van nepnieuws

Vanwege de zojuist genoemde gevaren, kijkt men steeds vaker naar de mogelijkheden om desinformatie en complotvorming aan banden te leggen. Zo is er in Duitsland in 2017 de wet Netzwerkdurchsetzungsgesetz aangenomen. Social mediabedrijven worden in deze wet aansprakelijk gesteld in het geval dat zij illegale berichtgeving niet op tijd verwijderen.

Deze wetten zijn echter gevoelig voor kritiek, aangezien ze op gespannen voet kunnen staan met de vrijheid van meningsuiting vastgelegd in artikel 10 van het EVRM. Aan de hand van de zaak Salov/Oekraïne heeft het EHRM geoordeeld dat het verspreiden dan wel bespreken van informatie, ook in het geval dat deze niet helemaal klopt, niet wordt verboden door het eerdergenoemde artikel. Het verspreiden van desinformatie zou, afhankelijk van de omstandigheden, dus kunnen vallen onder de vrijheid van meningsuiting.

Op dit moment maken Nederlanders zich nog weinig zorgen over nepnieuws en is het vertrouwen in de media onder

de bevolking groot. Het kabinet heeft zich de afgelopen tijd met name gefocust op bewustwording onder de burgers, bijvoorbeeld door middel van campagnes. Een expliciete anti-desinformatiewet zal wellicht in de toekomst nog komen.

Bronnenlijst:

‘Waarom is er nepnieuws op social media?’, rijksoverheid.nl.

‘Filterbubbel’, mediawijsheid.nl.

K. Landman, ‘De wettelijke bestrijding van desinformatie: is het middel erger dan de kwaal?’, NTM/NJCM-bull. 2019/25, afl. 4.

M. de Cock Buning, ‘Nepnieuws, bubbles en clickbait: over consumentenvertrouwen en advertentiebeleid’, IER 2018/32, afl. 4.

N. Righton, ‘De ondergang van Trump in 600 tweets’, volkskrant.nl, 27 november 2020.

‘Nederlanders maken zich weinig zorgen over nepnieuws’, nos.nl, 14 juni 2018.

D. Tokmetzis, ‘De zaak Pizzagate - of hoe nepnieuws en complottheorieën hun weg vinden door een breed publiek’, decorrespondent.nl, 25 april 2018.

C. Klomp, ‘Hoe een wilde complottheorie gevaarlijk werd’, ad.nl 5 december 2016.

‘Area 51 uitgelegd histerie, mysterie en 1001 complotten’, nos.nl, 14 september 2019.

‘Het mysterie van de Area 51’, isgeschiedenis.nl, 30 oktober 2017

S. Slager, ‘Hoe Area 51 uitgroeide tot het brandpunt van ufo-fantasieën’, trouw.nl, 21 september 2019.

A. Griffin, ‘Princess Dianna conspiracy theories: Eight reasons people believe the crash in paris wasn’t all it seems’, independent.co.uk, 19 november 2020.

‘Princess Diana - The Conspiracy Theories’, londonnet.co.uk.

J. van Prooijen, ‘Complottheorieën als bedreiging van de rechtsstaat’, ccv-secondant.nl, 21 oktober 2019.

SCHIJN BEDRIEFT

HET JURIDISCHE VRAAGSTUK

VAN DEEPPAKES

DOOR: BENTE DE LEEUW

Inleiding

In een sketch tijdens The Tonight Show verscheen Jimmy Fallon verkleed als Donald Trump. Trump was toen nog de Republikeinse presidentskandidaat. Jimmy Fallon droeg een blonde pruik en drie lagen bronzer en deed alsof hij Barack Obama, gespeeld door Dion Flynn, belde om op te scheppen over zijn laatste overwinning in Indiana. Drie jaar later werden beelden van deze sketch op het YouTube-kanaal 'derpfakes' geplaatst. Hierbij werden de beelden van de sketch opnieuw afgespeeld, behalve dat de gezichten van Fallon en Flynn zijn getransformeerd in, schijnbaar, de echte Trump en Obama, met dezelfde uitspraken en dezelfde stemmen, maar met kenmerken die bijna niet te onderscheiden zijn van die van de echte

oud-presidenten. De videomaker maakte gebruik van een deep machine-learning model, dat videobeelden analyseert totdat het algoritmisch in staat is de 'huid' van het ene menselijk gezicht over te brengen op de bewegingen van een ander gezicht. Het resultaat staat bekend als deepfake. Zoals de oprichter zelf zei: 'was de video niet bedoeld om iemand voor de gek te houden, het was puur gemaakt om te lachen'. Toch illustreert dit voorbeeld hoe gevaarlijk deepfake video's kunnen zijn. In de afgelopen jaren is nepnieuws een bedreiging geworden voor het publieke debat, de samenleving en de democratie. Nepnieuws is nieuws dat niet op de waarheid berust en vaak bewust wordt verspreid om het publiek te misleiden en daarmee de publieke opinie te beïnvloeden. Gezien het gemak

waarmee nepnieuws wordt verkregen en verspreid via sociale mediaplatforms, is het steeds moeilijker om te weten welke informatie je kan vertrouwen. Deepfake video's dragen bij aan het vergroten van scepsis jegens politici, journalisten en andere publieke figuren. 'Zien is geloven' is hiermee niet meer vanzelfsprekend.

De deepfake technologie

Het woord deepfake is een samentrekking van de Engelse woorden ‘deep learning’ en ‘fake’. Door middel van artificiële intelligentie, deep learning-algoritmen en Generative Adversarial Networks (GAN’s) kunnen deepfakes worden gemaakt. Deepfakes anticiperen op neurale netwerken die grote datasets analyseren om iemands gezichtsuitdrukkingen, maniertjes en stem te leren nadoen. Hiervoor moeten eerdere bestaande afbeeldingen en video’s van twee mensen in een deep learning-algoritme worden ingevoerd, om het algoritme te trainen om de gezichten te verwisselen. Deepfakes zijn het product van Generative Adversarial Networks (GAN’s). Dit zijn twee kunstmatige neurale netwerken die samenwerken om echt ogende media te creëren. Deze twee netwerken genaamd ‘de generator’ en ‘de discriminator’ worden getraind op dezelfde dataset van afbeeldingen, video’s of geluiden. De generator probeert vervolgens nieuwe voorbeelden te maken die goed genoeg zijn om de discriminator te misleiden om te bepalen of de nieuwe media die het ziet, echt zijn. De twee netwerken stimuleren elkaar dus. Voor audio gebruiken GAN’s neurale netwerken om de eigenschappen van een bron te leren en vervolgens te reproduceren, waarbij spraak wordt gemodelleerd op een milliseconde-voor-millisecondebasis. Wanneer die gemanipuleerde audio wordt gecombineerd met een door GAN gemaakte video, is het resultaat een video van iemand die eruit ziet en

klinkt als de persoon in de video, maar dit in werkelijkheid niet is. Dit is dus een deepfake.

Positieve mogelijkheden van deepfakes

Deepfake technologie is op een positieve manier in te zetten. Ten eerste kunnen deepfakes gebruikt worden voor educatieve doelen. Vanuit een pedagogisch perspectief wordt informatie zo makkelijker overgebracht dan bij traditionele manieren, zoals boeken. Ook kunnen deepfakes ingezet worden bij campagnes. In een campagne tegen malaria werd gebruik gemaakt van de technologie om topvoetballer David Beckham negen talen te laten spreken. Ten tweede kan deepfake technologie kansen bieden voor de kunst. In de filmindustrie kan deepfake-technologie gebruikt worden om overleden acteurs weer ‘tot leven te wekken’ of om stuntdubbels effectiever te gebruiken. De technologie kan ook gebruikt worden om een parodie of satire te maken over publieke figuren. Ten slotte kunnen deepfakes van betekenis zijn voor mensen met een verlamming zoals ALS waardoor ze niet meer kunnen praten. Deepfake technologie kan dan worden gebruikt om zelfexpressie te vergemakkelijken.

Gevaren van deepfakes

Hoewel er voordelen zitten aan de deepfake-technologie, is het niet te ontkennen dat de gevaren groot zijn. Iedereen kan deepfakes namelijk zomaar maken. Alles wat je nodig hebt is een computer,

SCHIJN BEDRIEFT

HET JURIDISCHE VRAAGSTUK

VAN DEEPFAKES

een videokaart, een computerprogramma, honderden foto's van de gewenste persoon (een 'faceset'), en een paar uur van je tijd. Een tutorial is gemakkelijk te vinden op het internet. Er kan schade aan zowel individuen als aan de maatschappij worden toegebracht. Ten eerste de schade aan individuen. Een groot probleem is de exploitatie van iemands gezicht en uiterlijk voor seksuele bevrediging. Met deepfake technologie kan iemands gezicht, stem en lichaam worden omgezet in pornografie.

Op het internet zijn al talloze deepfake pornofilmpjes verschenen met vrouwelijke celebrities. Deze nep-seksvideo's zijn zeer kwalijk omdat het non-consensueel is, vrouwen reduceert tot seksuele objecten en hun reputatie schaadt. Het heeft ook ernstige psychologische impact op de slachtoffers. Deepfakes kunnen op veel meer manieren ingezet worden om reputaties van mensen te beschadigen. Dit kan door neppe video's te verspreiden waarin een persoon iets doet wat wordt afgekeurd in de maatschappij. De effecten van deepfakes kunnen voor een individu verwoestend zijn. Ten tweede kan deepfake technologie schade aan de maatschappij toebrengen. De democratie kan ondermijnd worden door het verspreiden van onwaarheden. Deepfakes zullen het vertrouwen in onze instituties aantasten omdat de reputatie

Bron: Andriano, 2019

van politici, ambtenaren, en rechters zeer makkelijk geschaad kan worden. Bij de Franse verkiezingen in 2017 werd een poging gedaan om de verkiezing van Macron tot president te voorkomen door de bewerking van officiële documenten, om deze problematisch te laten lijken. Een goed getimed deepfake zou een verkiezing kunnen bepalen. Daarnaast kunnen deepfakes maatschappelijke onrust en paniek veroorzaken en sociale verdeeldheid in de hand werken. Bijvoorbeeld een deepfake waarin een politieagent een ongewapende zwarte man neerschiet terwijl hij racistische woorden gebruikt. Deepfakes kunnen zelfs internationale spanningen veroorzaken, diplomatieke banden verstoren en de internationale veiligheid bedreigen. Er kunnen deepfakes worden ge-

maakt van militairen die onschuldige burgers doden waardoor een oorlog uitgelokt wordt, of van functionarissen die anderen beledigen of een oproep doen tot geweld. Deepfakes kunnen ook gebruikt worden door terroristische organisaties. Ten slotte kunnen deepfakes indirecte schade veroorzaken door een fenomeen genaamd de 'liars dividend'. Deepfakes zullen het voor leugenaars veel makkelijker maken om de waarheid te ontkennen. Zij kunnen immers zeggen dat het videomateriaal een deepfake was. Naarmate deepfakes wijdverspreid worden, zal het moeilijker worden voor het publiek om te geloven wat in het nieuws komt, zelfs als de informatie echt is.

Mogelijkheden tot regulering

Voorop moet worden gesteld dat de deepfake technologie niet inherent slecht is. Zoals besproken zijn er naast de vele negatieve kanten ook positieve kanten aan het gebruik van deepfake-technologie. Een volledig verbod is daarom niet wenselijk, maar deepfakes moeten wel worden gereguleerd. Dit zou mogelijk kunnen aan de hand van bestaande wetgeving. Het slachtoffer van deepfake-technologie zou de dader kunnen aanklagen op grond van bijvoorbeeld smaad of identiteitsfraude. Om dit te doen is het nodig om te weten wie de dader is en dat is online soms lastig te achterhalen. Platformen zoals Facebook en Google zouden moeten helpen bij het opsporen van de daders. Er ligt

namelijk ook een verantwoordelijkheid bij die platformen. Als men boekenwinkels verantwoordelijk kan houden voor het verkopen van een boek dat onwaarheden bevat, zoals in Amerika het geval is, dan zou men volgens dezelfde logica platformen verantwoordelijk kunnen houden voor het beschikbaar houden van deepfake video's die onwaarheden laten zien. Maar de gevaren van deepfake technologie voor zowel het individu als de samenleving gaan verder dan simpelweg smaad of identiteitsfraude. In combinatie met sociale media kan deepfake technologie het democratisch proces in gevaar brengen. Het verspreiden van leugens gebeurt op een ongeëvenaarde schaal. Het is duidelijk dat deepfake-technologie zorgt voor juridische problemen. In dit geval is het nodig dat de wetgever nieuwe regels opstelt. Er zijn namelijk voorbeelden te bedenken waarbij iemands gezicht zonder toestemming wordt gebruikt, maar waarbij er geen sprake is van smaad of identiteitsfraude. Bijvoorbeeld in een reclame, waarbij die persoon niet per se in een kwaad daglicht wordt gesteld. Deze nieuwe regels kunnen worden gebracht in de vorm van een nieuw grondrecht: het recht op je eigen gezicht. Dit recht zorgt ervoor dat iemands eigen gezicht niet door anderen mag worden gebruikt zonder toestemming. Op deze manier kan deepfake technologie gebruikt blijven worden voor positieve doeleinden. Ook heeft dit grondrecht symbolische waarde. Het laat zien dat wij het als

SCHIJN BEDRIEFT

HET JURIDISCHE VRAAGSTUK

VAN DEEPFAKES

maatschappij belangrijk vinden dat je eigen gezicht extra wordt beschermd.

Conclusie

Deepfake technologie kan voor positieve, maar vooral ook voor negatieve doeleinden worden gebruikt. Als gevolg hiervan kunnen het individu en de maatschappij grote schade ondervinden. Het verbieden van de technologie gaat te ver, maar onder de huidige regels is het niet optimaal te handhaven. Het is wenselijk om nieuwe regelgeving te creëren om deepfakes te reguleren. Dit kan aan de hand van een nieuw grondrecht: het recht op je eigen gezicht. Hierdoor kunnen we weer geloven wat we zien.

Bronnenlijst:

- G. Benjamin, 'Deepfake video's could destroy trust in society - here's how to restore it', *The conversation* 6 februari 2019.
- L. Bennett Moses, 'Why have a theory of law & technological change?', *Minnesota Journal of Law, Science & Technology*, vol. 8, no. 2, Minneapolis Minnesota 2007.
- A. Breeden, S. Chan, N. Perlorth, 'Macron Campaign Says It Was Target of Massive' Hacking Attack', *NY Times* 5 mei 2017.
- E. Caldera, "Reject the Evidence of Your Eyes and Ears": Deepfakes and the Law of Virtual Replicants', *Seton Hall Law Review* 2020, vol. 50, no. 1, pp. 177-205.
- B. Chesney, D. Citron, 'Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security', *California Law Review*, 107 no. 6, Californie 2019.
- B. Chesney, D. Citron, 'Deepfakes and the

New Disinformation War: The Coming Age of Post-Truth Geopolitics Essays', *Foreign Affairs*, vol. 98, no. 1, New York: Council on Foreign Relations 2019.

- D. Harris, 'Deepfakes: False Pornography Is Here and the Law Cannot Protect You', *Duke Law & Technology Review*, 17, Durham North Carolina 2018-2019.
- J. Kietzmann, T. Kietzmann, L. Lee, I. McCarthy, 'Deepfakes: Trick or treat?', *Business Horizons*, vol 62, no. 6, Kelley School of Business, Indiana University 2019.
- E. Nap, 'Deepfake Beckham spreekt negentien talen', *Emerce magazine*, vol. 172, 12 juli 2019.
- S. Parkin, 'The rise of the deepfake and the threat to democracy', *The Guardian* 22 juni 2019.
- M. Westerlund, 'The Emergence of Deepfake Technology: A Review', *Technology Innovation Management Review* 2019, vol. 9, no. 11, pp. 40-53.

The

Economist

Elizabeth Warren's plan

to remake American

DOUBLE ISSUE

HEALTH
INNOVATION
ISSUE

WHO GETS
TO BE
HEALTHY

by Francis S. Collins • Raj Panjabi
Jennifer Doudna • Bernard J. Tyson

WHAT WOMEN NEED
by Angelina Jolie

THE
ROBOT

Documents : une révelation
par les révélateurs

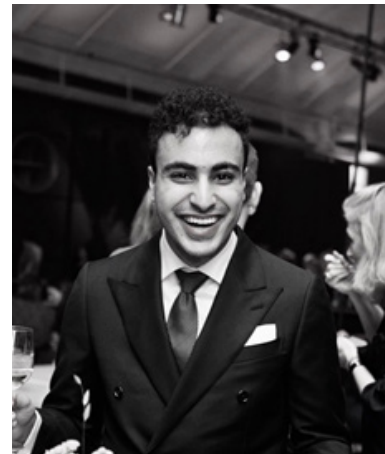

Les soldats US
ont abandonné
les Kurdes

UITBREIDING VAN HET TAAKSTRAFVERBOD: EEN HEEL SLECHT IDEE?

GASTARTIKEL DOOR: MARCELLINO
MESIHA

“Lik op stuk. Geen geldboete, geen taakstraf, maar de bak in.”, aldus minister Sander Dekker over het aangenomen wetsvoorstel inzake de Wet uitbreiding taakstrafverbod op Twitter. Beduidend anders zijn de geluiden bij de rechterlijke macht: “Het wetsvoorstel inzake de Wet uitbreiding taakstrafverbod belemmert de rechter in zijn mogelijkheden om rekening te houden met bijzondere omstandigheden en dus om maatwerk te leveren”, aldus de Raad voor de rechtspraak in haar advies over het wetsvoorstel. De spanning in de verhouding tussen de wetgever en de rechterlijke macht is weer evident zichtbaar. Zit de wetgever bij het doen tot stand komen van (een uitbreiding van) het taakstrafverbod niet te veel op de stoel van de rechter? En welke gevolgen heeft uitbreiding van het taakstrafverbod op de waarborging van het leveren van maatwerk door de rechter, in de zin dat de rechter met deze uitbreiding geen rekening (meer) kan houden met de bijzondere persoonlijke omstandigheden van de verdachte? Evident is dat er vernietigend wordt gereageerd op het wetsvoorstel door onder meer rechters, advocaten en officieren van justitie.

De taakstraf en het (uitbreiden van het) taakstrafverbod

Een taakstraf, ook wel werkstraf genoemd, betekent dat de dader werk moet verrichten waarvoor hij niet wordt betaald. Een taakstraf kan worden opgelegd voor de maximale duur van 240 uren, al dan niet gecombineerd met een andere straf en/of maatregel (artikel 22c Sr). De Reclassering is de instantie die toeziet op het verloop van de taakstraf. Sinds 2012

is er omtrent de taakstraf iets wezenlijks veranderd, namelijk de door de wetgever in het leven geroepen taakstrafverbod. Het taakstrafverbod als bedoeld in artikel 22b Sr impliceert dat in bepaalde gevallen de rechter geen taakstraf aan een verdachte kan opleggen. De wetgever hanteerde als hoofdregel een materieel en een formeel criterium. Een taakstraf kan niet worden opgelegd voor een misdrijf waarop naar de wettelijke

delictsomschrijving een gevangenisstraf van zes jaren of meer is gesteld (formeel criterium) en dat een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer ten gevolge heeft gehad (materieel criterium). Bij zeden- en geweldsmisdrijven is het materieel criterium altijd gegeven.

Ingeval aan de veroordeelde in de vijf jaren voorafgaand aan het door hem begane feit wegens een soortgelijk misdrijf een taakstraf is opgelegd, met dien verstande dat deze taakstraf is voldaan dan wel de tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis is bevolen op grond van artikel 6:3:3 Sv, kan evenmin een taakstraf door de rechter worden opgelegd. Wat onder een soortgelijk misdrijf kan worden verstaan, kan onder meer worden gevonden in artikel 43b Sr. Een taakstraf kan tot slot niet worden opgelegd indien de rechter ervoor kiest een taakstraf te combineren met hetzij een onvoorwaardelijke gevangenisstraf hetzij een andere vrijheidsbenemende maatregel, bijvoorbeeld plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (in de volksmond ook wel genoemd: de ISD-maatregel).

Met het wetsvoorstel inzake de Wet uitbreiding taakstrafverbod wordt het huidige taakstrafverbod voor geweld- en zedenmisdrijven uitgebreid naar elke vorm van geweld tegen personen in de uitoefening van een publieke taak in het kader van de handhaving van de orde of veiligheid. Onder personen met een publieke taak kan onder meer worden

verstaan politiemensen, medewerkers van de brandweer of ambulance en buitengewoon opsporingsambtenaren (Kamerstukken II 2019/20, 35528, nr. 3, p. 2).

Over het algemeen wordt een taakstraf als een té lichte straf ervaren, maar is dat wel geheel terecht? Aangenomen kan worden dat de taakstraf dé straf is die tussen de geldboete en de (voorwaardelijke) gevangenisstraf in zit. Men mag niet vergeten dat de taakstraf een vrijheidsbeperkende straf is, in die zin dat de dader bij een volle agenda (behoorlijk) wat tijd vrij moet maken teneinde die taakstraf ook daadwerkelijk met succes te kunnen verrichten. Met name daders die bijvoorbeeld ook nog eens fulltime werken, ervaren een taakstraf als een ingrijpende straf en zij zullen liever, afhankelijk van hun persoonlijke omstandigheden, de zaak afgerond zien met een geldboete of een korte (voorwaardelijke) gevangenisstraf. In dat licht bezien is naar mijn oordeel de veronderstelling dat een taakstraf een geringe straf is, onterecht.

Bovendien is het opleggen van een taakstraf effectiever in bijvoorbeeld het doen verlagen van de kans op recidive dan het opleggen van een gevangenisstraf, omdat de dader door het verrichten van de taakstraf contact houdt met de samenleving en zelfdiscipline leert, alsmede doordat wordt voorkomen dat hij beïnvloedt zal worden door zwaardere criminelen, hetgeen bij een gevangenisstraf niet ongebruikelijk is. Bewezen is dat

UITBREIDING VAN HET TAAKSTRAFVERBOD: EEN HEEL SLECHT IDEE?

de kans op recidive bij het opleggen van een gevangenisstraf circa 50% groter dan bij het opleggen van een taakstraf.

Een taakstraf kan bovendien worden beschouwd als de meest directe vorm van herstel van de door de dader gemaakte inbreuk in de rechtsorde. Met andere woorden: bij het uitvoeren van een taakstraf maakt de dader iets goeds voor de samenleving die hij heeft beschadigd. Ter illustratie kan gedacht worden aan de recente rellen naar aanleiding van de heersende onvrede over de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus. De rechter zou in een dergelijk geval een taakstraf aan de dader kunnen opleggen, waarbij de dader bijvoorbeeld 40 uren de troep die hij met andere relschoppers heeft veroorzaakt moet schoonmaken. Met temperaturen die kunnen dalen tot -15, vermoed ik dat dit alles behalve fijn zou zijn.

Waarom is uitbreiding van het taakstrafverbod problematisch?

Bij de totstandkoming van het taakstrafverbod zag de wetgever zich geconfronteerd met de vraag hoe dit verbod zich verhoudt tot de vrijheid van de rechter die hem bij de straftoemeting toekomt (Kamerstukken II 2009/10, 32169, nr. 3, p. 6). Een vraag die bij het huidige wetsvoorstel wederom is gaan herleven. De wetgever schrijft in de memorie van toelichting dat met het

wetsvoorstel het uitgangspunt dat een taakstraf geen passende straf is bij elke vorm van fysiek geweld tegen personen met een publieke taak, wettelijk wordt verankerd (Kamerstukken II 2019/20, 35528, nr. 3, p. 2). Maar gaat de wetgever hierdoor niet te veel op de stoel van de rechter zitten? Wat de wetgever hier namelijk doet, is de rechter vertellen wat hij moet beslissen in zaken waarbij door de verdachte fysiek geweld wordt gepleegd tegen personen met een publieke taak. Dat druist mijns inziens in tegen de trias politica. Het is de bedoeling dat de drie machten (de wetgevende, de

uitvoerende en de rechterlijke macht) elkaar controleren (checks and balances), en niet dat zij op elkaars stoel gaan zitten.

Naar mijn oordeel een veel groter probleem, is dat de straftoemettingsvrijheid van de rechter wordt beperkt. De rechter kan met de uitbreiding van het taakstrafverbod, zoals de Raad voor de rechtspraak al in haar advies heeft gesteld, onvoldoende tot geen maatwerk leveren. De rechter wordt namelijk verplicht in gevallen waarbij fysiek geweld wordt gepleegd tegen personen met een publieke taak (denk in dat verband aan de recente rellen waar ik het zojuist over heb gehad) een gevangenisstraf op te leggen; geen geldboete of een taakstraf, maar slechts een gevangenisstraf. De wetgever is kennelijk vergeten dat elke zaak anders is. Druist het niet in tegen ons rechtsgevoel indien een first offender direct een gevangenisstraf opgelegd krijgt, met alle gevolgen van dien? In dat verband kan worden gedacht aan het verliezen van zijn baan en/of het niet kunnen verkrijgen van een Verklaring Omtrent Gedrag. En is een recidivist dan wel een persoon die met psychische problemen kampt waarbij het net weer zo goed gaat, wel gebaat bij een gevangenisstraf, of is het niet efficiënter indien hij behandeld wordt of een passender straf opgelegd krijgt?

In aanmerking genomen het feit dat bij de lichtere misdrijven dikwijls slechts een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd in geval van recidive,

acht ik het problematisch dat de wetgever nu heeft beoogd dat de rechter in een zaak waarbij de verdachte die fysiek geweld tegen personen met een publieke taak heeft gepleegd, ongeacht onder welke omstandigheden en zonder acht te slaan op de (bijzondere) persoonlijke omstandigheden van de dader, direct een gevangenisstraf dient op te leggen. Het wetsvoorstel inzake de Wet uitbreiding taakstrafverbod acht ik om die reden een heel slecht idee. Ik vestig mijn hoop op de Eerste Kamer, die zich hopelijk flink zal verzetten tegen dit wetsvoorstel.

De gebruikte bronnen zijn reeds in de tekst vermeld.

Opinie

In de opiniestukken schrijven Sirii een column over hun standpunt met betrekking tot een bepaald maatschappelijk vraagstuk. De door deze auteurs verwoorde meningen zijn op persoonlijke titel.

Wil jij net als Marcellino ook een opiniestuk publiceren? Dat kan in de volgende editie!

Mail naar oprecht@ulcsirius.nl
voor meer informatie.

I GOT 99 PROBLEMS BUT THIS AIN'T ONE

MET DEZE KEER: FOTOSCHUWE VRIENDJES

DOOR: CHIARA STRAVERS

Mijn vriend en ik zijn ondertussen al bijna een jaar samen en iedereen die wel eens een relatie heeft gehad kent dit fenomeen: in het eerste jaar ben je smoorverliefd. Voor mij is mijn vriend natuurlijk de allerknappste man die er bestaat (op Orlando Bloom na misschien). Ik wil dan ook graag foto's van hem maken. En dan niet alleen selfies of foto's van ons samen, maar ook gewoon van hem terwijl hij bezig is met zijn dagelijkse bezigheden. Maar iedere keer als hij merkt dat ik een foto van hem maak, doet hij zijn hand voor zijn gezicht en roept – rechtenleek die hij is – keihard: “Portretrecht!” En nu vraag ik me dus af, of hij daar een punt heeft, of dat ik zijn wensen gewoon kan negeren en door kan gaan met doen wat ik zelf wil (zoals dat in een gezonde relatie hoort).

Het is in ieder geval wel een vraag die speelt onder mensen van onze leeftijd. Omdat onze fototoestellen in de vorm van een mobiel tegenwoordig wel aan onze hand gelijkmd lijken te zijn, worden er constant foto's genomen. Als er nou een voorbijganger herkenbaar op de achtergrond van jouw selfie staat, is het dan juridisch nog wel toegestaan om jouw schoonheid op je fresh Insta-feed te delen?

In deze rubriek bespreekt onze redactie alledaagse situaties en problemen waar wij als Sirii mee te maken hebben! Deze laten we natuurlijk niet onopgelost; we verdiepen ons in het toepasselijke recht en helpen jullie uit de brand.

Dat heb ik voor jullie uitgezocht. Na een duik in de Auteurswet ben ik het volgende te weten gekomen: Er wordt een onderscheid gemaakt tussen portretten die in opdracht van de geportretteerde zijn gemaakt en portretten die niet in opdracht van de geportretteerde zijn gemaakt. Wanneer een portret in opdracht van de geportretteerde is gemaakt, mag deze alleen verspreid worden met hun toestemming. Wanneer de geportretteerde is overleden, is voor tien jaar na het overlijden toestemming nodig van de nabestaanden.

Dan wordt het nu interessant: wanneer je zonder opdracht een foto van iemand maakt, mag deze foto niet worden verspreid als de geportretteerde daarbij

redelijk belang heeft. Denk hierbij aan privacy redenen of commerciële redenen. Dit houdt dus in dat wanneer de geportretteerde geen redelijk belang heeft, jij je selfie gewoon mag posten! Hierbij is voorzichtigheid wel geboden, want wanneer jij de foto post en de geportretteerde had wel gerechtvaardigd

belang, kan je gestraft worden met een geldboete van de vierde categorie.

Maar de belangrijkste conclusie die ik kan trekken uit mijn kleine onderzoekje, is dat ik gewoon foto's mag blijven maken van mijn vriend, zolang ik ze maar niet publiceer.

DE (BEPERKTE) INVLOED VAN DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING OP DE GEBRUIKSVORWAARDEN VAN SOCIALE MEDIA PLATFORMS

GASTARTIKEL DOOR: BRAM KLEINHOUT

Bram Kleinhout is oud ULC'er (van Tilia) en momenteel advocaat bij de sectie Innovation, Privacy & Technology van Pels Rijcken. Hij heeft de master Informatierecht aan de UvA gedaan en is gespecialiseerd in het technologie- en informatierecht en adviseert met name over de civielrechtelijke aspecten van technologie en innovatie. Voor ons thema Media en Recht heeft hij een artikel geschreven over de vrijheid van meningsuiting en de gebruiksvoorwaarden van sociale media platforms.

Inleiding

Sociale media platforms spelen een steeds belangrijkere rol in onze samenleving. Voorheen werd informatie vooral verspreid en ontvangen via klassieke media, zoals kranten en lineaire (gewone) televisie. Tegenwoordig gaat dit steeds meer via sociale media, zoals bijvoorbeeld Facebook, Twitter, Instagram en YouTube. Omdat er veel gebruikers van sociale media zijn, is het publiek die men kan bereiken via deze platforms ook erg groot.

De laatste tijd zijn sociale media platforms regelmatig in het nieuws omdat zij hebben opgetreden tegen bepaalde informatie en gebruikers op hun platforms. Het bekendste voorbeeld hiervan is ongetwijfeld de blokkade van Donald Trump van bijna alle sociale media

platforms. Maar ook in Nederland wordt bijvoorbeeld actief opgetreden tegen desinformatie over het coronavirus.

Bij dergelijk optreden kunnen sociale media platforms zich normaal gesproken beroepen op de gebruiksvoorwaarden, die het doorgaans verbieden om bijvoorbeeld desinformatie, hate speech en oproepen tot geweld op hun platforms te plaatsen. Maar is het blokkeren van dit soort uitingen – mede gezien het grote bereik van sociale media platforms – wel te verenigen met de vrijheid van meningsuiting?

De vrijheid van meningsuiting

In een vrije en democratische samenleving moet iedereen kunnen bijdragen aan het publieke debat. De vrijheid van meningsuiting is daarom een funda-

menteel recht dat is vastgelegd in verschillende internationale verdragen en in onze grondwet. Omdat sociale media platforms zo'n groot bereik hebben, zijn ze voor velen een belangrijk instrument bij het uitoefenen van de vrijheid van meningsuiting.

De vrijheid van meningsuiting gaat verder dan alleen het recht om welgevallige meningen en standpunten te uiten. Volgens vaste rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) omvat de vrijheid van meningsuiting ook het recht om informatie te verspreiden die beledigt, choqueert en storend is ("offend, shock and disturb").⁽¹⁾ Dit wil echter niet zeggen dat de vrijheid van meningsuiting onbeperkt is. Zo moet de gebruiker van de vrijheid van meningsuiting bijvoorbeeld rekening houden met zijn plichten en verantwoordelijkheden ("duties and responsibilities") bij de uitoefening van dat recht.⁽²⁾ Ook kan de vrijheid van meningsuiting worden beperkt ten behoeve van de in artikel 10 lid 2 EVRM genoemde legitieme doelen.

De verplichting om de vrijheid van meningsuiting te garanderen, geldt echter in beginsel alleen in de relatie tussen de overheid en de burger. De vrijheid van meningsuiting heeft in die zin verticale werking. Dat wil zeggen dat burgers de overheid kunnen aanspreken als hun recht op vrijheid van meningsuiting wordt geschonden. Burgers kunnen het

recht op vrijheid van meningsuiting niet zonder meer tegen elkaar inroepen: er is dus geen direct horizontale werking.

Contractsvrijheid bij gebruiksvoorwaarden

Het staat sociale media platforms in beginsel vrij om zelf de voorwaarden te bepalen waaronder mensen gebruik mogen maken van dat platform. Gebruikers moeten bij aanmelding akkoord gaan met de "huisregels". Of niet, maar dan mogen ze daar ook geen gebruik van maken. Dit is de essentie van de contractvrijheid.

Als een gebruiker vervolgens een (op grond van de gebruiksvoorwaarden) verboden uiting op het platform plaatst, staat het de beheerder van het sociale media platform vrij om in de gebruikersvoorwaarden beschreven maatregelen te nemen, zoals de uiting te verwijderen of zelfs om de gebruiker voortaan van het platform te weren. Omdat de vrijheid van meningsuiting geen direct horizontale werking heeft, kan dit op zichzelf geen rechtvaardiging vormen voor het schenden van de gebruiksvoorwaarden.

Wel kan de vrijheid van meningsuiting indirecte horizontale werking hebben. Dit kan bijvoorbeeld relevant zijn voor de toepassing van artikel 6:248 lid 2 BW. Daarin is bepaald dat als het gevolg van een overeengekomen regel (in dit geval het verwijderen van uitingen) naar

DE (BEPERKTE) INVLOED VAN DE VRIJHEID VAN MENINGSUITING OP DE GEBRUIKSVORWAARDEN VAN SOCIALE MEDIA PLATFORMS

maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn, deze regel niet van toepassing is. Bij de beoordeling van de redelijkheid en billijkheid wordt in dat geval rekening gehouden met de vrijheid van meningsuiting. Voor het aannemen van indirecte horizontale werking geldt een relatief hoge drempel.

Recente Facebook-zaak

Recent heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Amsterdam geoordeeld in een zaak tegen Facebook, waarin de eisers zich verzetten tegen het verwijderen van uitingen van het platform over de gevolgen van en de maatregelen tegen het coronavirus.⁽³⁾ Facebook, had op verzoek van de Eu-

ropese Commissie, beleid ingevoerd om bepaalde informatie over het coronavirus te verwijderen. In het kader van dat beleid werden de betreffende uitingen van eisers verwijderd.

In deze zaak oordeelde de voorzieningenrechter dat, mede gezien het ontbreken van directe horizontale werking, de vrijheid van meningsuiting niet het recht van eisers inhoudt om zelf een platform voor het uitoefenen van de vrijheid van meningsuiting te kiezen. Hoewel de voorzieningenrechter begreep dat eisers, gezien het grote bereik van Facebook, graag gebruik maken van dat platform, was dat niet doorslaggevend. Niets stond eisers namelijk in de weg om de uitingen ergens anders te plaatsen. Daarmee was de essentie van de vrijheid van meningsuiting niet geschonden.

Ook kon het beroep van eisers op de indirecte horizontale werking niet slagen, omdat Facebook volgens de voorzieningenrechter niet onredelijk handelde door gehoor te geven aan het verzoek van de Europese Commissie. Het instellen van beleid waarin de vrijheid van meningsuiting wordt bep-

erkt ten behoeve van andere legitieme belangen is bij uitstek een taak van de overheid, in dit geval de Europese Commissie.

Conclusie

Samenvattend heeft de vrijheid van meningsuiting slechts beperkte invloed op de (geldigheid) van de voorwaarden voor het gebruik van sociale media platforms, en daarmee de bevoegdheid van sociale media platforms om tegen bepaalde uitingen op te treden.

De vrijheid van meningsuiting prevaleert pas boven de gebruiksvoorwaarden van sociale media platforms, wanneer een verbod om bepaalde uitingen te plaatsen de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting in zijn geheel onmogelijk maakt. Ondanks het grote bereik dat sociale media platforms hebben, zal hier niet snel sprake van zijn. Er is immers vaak wel een andere mogelijkheid om een mening te uiten. En zelfs als hier wel sprake van is, is de vrijheid van meningsuiting niet onbeperkt en kunnen er alsnog legitieme redenen zijn om bepaalde uitingen te verbieden.

Bronnenlijst:

- 1) EHRM 7 december 1976, NJ 1978, 236, r.o. 49 (Handyside/Verenigd Koninkrijk) & EHRM 23 april 1992, NJ 1994/102, r.o. 42 (Castells/ Spanje).
- 2) EHRM 24 mei 1988, NJ 1991, 685, r.o. 34 (Müller/Zwitserland).
- 3) Rechtbank Amsterdam (vzr.) 13 oktober 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4966 (Smart Exit c.s./Facebook).

HIGH PROFILE RECHTSZAKEN

VAN HOLLYWOODS OOGAPPELS NAAR “VECHTGENOTEN”

DOOR: MADELIEF LASSCHE

Waar de studie rechten er soms om bekend staat een drogestudie te zijn die grotendeels bestaat uit het doorploeteren van ellenlange lappen tekst en het behandelen van saaie zaken, bewijzen onze geliefde celebs dat het recht allesbehalve een saaie be-doening is. Het is juist een levendig gebeuren met sappige rechtszaken die niet vreemd zouden staan in de Privé of de Story. De laatste rechtszaak die in Hollywood en omstreken voor een grote opschud-ding heeft gezorgd, is de vijandige scheidingszaak tussen Johnny Depp en Amber Heard. Beiden zijn ze namelijk al jarenlang de oogappels van de filmindustrie. Aangezien meer nog dan talent vooral het imago van een acteur van belang is, is deze zaak bepalend voor de toekomstige carrières van zowel Johnny Depp als Amber Heard.

In deze rubriek duikt een van onze commissieleden in een spraakmakende rechtszaak. Deze wordt voor jullie geanalyseerd en in context geplaatst, waarbij de auteur ook haar eigen oordeel geeft.

Paparazzi in de rechtszaal

De relevantie van deze zaak ligt hem dus precies in datgene wat deze rechtszaak zodanig onderscheidt van de gemiddelde scheidingszaak: de sociale status van beide betrokkenen. Die sociale status brengt namelijk heel veel media-aandacht met zich mee en is daarom ook een schoolvoorbeeld van de invloed die de media kan uitoefenen op een rechtszaak en hoe belangrijke politieke bewegingen, zoals de Me Too beweging, zijn weg kunnen vinden in het recht. Door de controverses die er is ontstaan rondom de rechtszaak tussen Depp en Heard wordt bij velen ook de vraag opgeroepen in hoeverre deze betrokkenheid van de media eigenlijk wenselijk is.

The villain “Wife beater Depp” en America’s sweetheart Amber Heard

Hoewel de media heel vaak voor rechtvaardigheid kan zorgen waar het rechtssysteem dat niet kan, kan media-aandacht bij belangrijke zaken ook veel voor de wet nog onschuldigen al een vonnis opleggen. De media houden namelijk geen enkele rekening met onschuld tot het tegendeel is bewezen. Nieuws is nieuws en hoe eerder een spraakmakend verhaal gepubliceerd wordt, hoe beter. Iemand die deze harde kant van de media aan den lijve heeft ondervonden is Depp die al sinds mei 2016 Heard’s beschuldigen van huiselijke geweld aanvecht. Deze beschuldigingen, die Depp vanaf het begin al heeft

ontkend, zijn hem bijzonder duur komen te staan. Zo zijn o.a. vele miljoenenprojecten van Depp gecancelld. Het artikel “Gone potty; how can Jk Rowling genuinely be happy casting wife beater Johnny Depp in the new fantastic beasts film?”, gepubliceerd door de Engelse krant The Sun anno 2018, was de druppel die de emmer deed overlopen. Dit artikel van The Sun heeft er namelijk grotendeels voor gezorgd dat Johnny zijn rol moest opzeggen in de vervolgfilm van een van de populairste film series van de afgelopen 10 jaar. In Engeland is het zo dat kranten niet zomaar roddels mogen publiceren als ze ongefundeerd zijn. Daarom heeft Depp ook een rechtszaak kunnen aanspannen tegen de Sun wegens smaad. Hij meende namelijk dat door The Sun zijn goede naam onterecht door het slijk is gehaald. Hoewel Depp in elke andere tijd een grote kans had gehad op het winnen van deze zaak, had hij anno 2018 te midden van de Me Too golf geen slechter moment kunnen kiezen.

De kapitalisatie van Me Too

Nu vrouwen gesterkt door de Me Too beweging eindelijk op durfden te komen voor hun rechten, werd de ene na de andere invloedrijke man zonder genade van zijn voetstuk geworpen. Van Harvey Weinstein tot Kevin Spacey, vele mannen moesten eraan geloven. Amber Heard is al vanaf het begin af aan betrokken geweest bij deze beweging en is ook ambassadeur van verschillende partijen die strijden tegen huiselijk geweld. Het is vanaf begin af aan geen

Amber Heard en Johnny Depp. Bron: Jordan Strauss/Invision/AP

eerlijke strijd geweest tussen Depp en Heard. Voordat de details van de zaak überhaupt aan het licht kwamen, was het al duidelijk aan wiens kant de media zich unaniem had geschaard. Geen enkele journalist durfde het idee in zijn hoofd te halen om alleen al de kant van de ‘wife beater’ te belichten. De angst voor een boycot van het grote publiek hing namelijk als een zwaard van Damocles boven het hoofd van elke journalist. Heard moet zich hier goed bewust van zijn geweest, want met elk interview dat zij gaf over het overleven van huiselijk geweld, groeide haar populariteit. Waar de projecten van Depp werden afgezegd, sleepte Heard als boegbeeld van de Me Too beweging de ene na de andere film binnen.

De andere kant van het verhaal

Het moment dat het in deze zaak echt fout is gegaan, is toen feiten ten nadele van Amber Heard werden weggewuifd en niet met hetzelfde gewicht werden behandeld als de feiten ten nadele van Johnny Depp. Zo zijn er filmpjes uitge-

HIGH PROFILE RECHTSZAKEN

VAN HOLLYWOODS OOGAPPELS NAAR “VECHTGENOTEN”

lekt waarin Amber Heard aan Johnny Depp toegeeft dat zij hem meermaals heeft mishandeld. Er zijn ook foto's gevonden waarin Amber Heard één dag na het verschijnen met een blauwe plek in de rechtszaal, zonder die desbetreffende blauwe plek over straat liep. Ook hebben twee agenten, gespecialiseerd in het herkennen van huiselijk geweld, onder ede gezworen dat er in het geval van Amber Heard niets wijst op huiselijk geweld. Daarnaast is er ook een getuigenverklaring van Heard's make-up artiest die claimt geen enkel spoor van mishandeling te hebben gezien toen zij Heard opmaakte de dag nadat zij claimt in het gezicht te zijn geslagen door

Depp. Hoe kan het dat met zoveel bewijsstukken die wijzen op de onschuld van Depp de meest recente uitspraak zijn beroep op smaad afwijst? Is het recht dan niets meer dan een marionet gespeeld door de media?

Conclusie

De Me Too beweging heeft er voor gezorgd dat vrouwen zich voor het eerst durfden uit te spreken tegen seksueel onrecht dat hen werd aangedaan en is daarom ook een cruciale ontwikkeling geweest voor vrouwenrechten en slachtoffers van seksueel geweld. Maar, zoals het geval is bij elke revolutie, komt er een moment van hypercorrectie en ontstaat er een soort heksenjacht. Deze hypercorrectie heeft ook in het geval van de Me Too beweging tot slachtoffers geleid die dankzij de media veroordeeld werden voordat ze überhaupt de kans kregen om een rechtszaal van binnen te zien. Het wordt dus tijd voor ons als samenleving om de gerechtigheid die we zoeken voor slachtoffers van seksueel geweld op iedereen toe te passen en niet slechts op degene die volgens de publieke opinie voldoen aan het beeld van een slachtoffer. De opinie verandert, maar rechtvaardigheid blijft hetzelfde.

Bronnenlijst:

D. Sillito, 'Inside the Johnny Depp Court Case', [bbc.news.com](https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-56888888) 2 november 2020.

S. El-Mahmoud, 'After Johnny Depp's Team Calls Claims From Amber Heard A 'Hoax,' Lawsuit Still Gearing Up', cinnemablend.com, 6 januari 2021.

D. Handover, 'HIJACK: How Amber Heard Co-Opted the #MeToo Movement, and How the Mainstream Media Helped Her', medium.com 13 juni 2020.

M. Kari, 'Amber Heard vs Johnny Depp: Is the credibility of #MeToo and women survivors under threat?', tribune.co.pk, 22 maart 2019.

M. Hanson, 'How absures can be abused: Johnny Depp, Amber Heard and the problems with #metoo', 02 februari 2020.

J. Jacobs, '#MeToo Cases' New Legal Battleground: Defamation Lawsuits', nytimes.com, 12 januari 2020.

K. Scott, 'Amber Heard admits to 'hitting' Johnny Depp in recording', globalnews.ca, 3 februari 2020.

A.U.T.E.U.R.S.R.E.C.H.T.

DOOR: ANNA SCHOTANUS

JE.WEET.HET.VAST.NO.G.WEL. Eind maart 2020 maakte Arjen Lubach een item in zijn show over de werkwijze van RUMAG. Niet alleen beschuldigde Lubach het bedrijf ervan vooral zelf lekker te verdienen aan hun actie voor het Rode Kruis, ook stelde hij dat het businessmodel van RUMAG erop gericht is om te cashen met andermans ideeën. Teksten zoals ‘IK.WIL.NAAR.HUIS’, die door RUMAG op sociale media worden geplaatst en op producten zoals mokken en T-shirts worden gedrukt, zouden zomaar van internet geplukt worden. Destijds reageerde RUMAG zelf door te zeggen dat het hier een ‘grijs gebied’ betreft. Laten we eens kijken in hoeverre dat waar is.

Auteursrechtelijke bescherming

Het auteursrecht wordt ook wel copyright genoemd, en valt onder het intellectueel eigendomsrecht. Artikel 1 van de Auteurswet geeft de volgende definitie:

‘Het auteursrecht is het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen, bij de wet gesteld.’

Onder de in het artikel gegeven opsomming van werken die auteursrechtelijk beschermd kunnen worden valt veel, maar niet alles. Zo oordeelde de Hoge Raad in het arrest Kecofa/Lancôme dat een geur voor bescherming in aanmerking zou kunnen komen, maar stelde het Europees Hof van Justitie later dat dit niet het geval is. Volgens het Europees Hof (HvJ EU Levola/Smilde) zijn geuren en smaken géén werk en vallen ze niet onder het auteursrecht, omdat geuren en smaken niet objectief uitge-

legd kunnen worden. In beginsel komt het originele werk van auteurs alleen nationale bescherming toe, maar auteurs kunnen hun creaties natuurlijk ook in het buitenland publiceren en verspreiden. Ook derden publiceren en verspreiden over landsgrenzen heen, wat internationale auteursrechtinbreuken kan opleveren. Om deze redenen is de Berner Conventie (de BC) gesloten; voor Nederland is dit een van de belangrijkste internationale verdragen op het gebied van auteursrecht. Zo komt het door de BC dat auteursrecht in Nederland ‘automatisch’ ontstaat. Artikel 5 lid 2 van de BC betreft namelijk het formaliteitsverbod: aan het ontstaan van auteursrecht mogen geen voorwaarden worden gesteld in de zin van enige formaliteit. Een voorbeeld van zo’n voorwaarde is het verplicht laten registreren van een gemaakt werk. Zo ontstaat auteursrecht in Nederland simpelweg door een origineel werk te maken.

Modehuis of kopieerapparaat?

In 2016 lag de Spaanse multinational Inditex onder vuur vanwege een aantal

kledingstukken die Zara (onderdeel van Inditex) verkocht. Het viel de volgers van een aantal Instagram-kunstenars op dat er producten met badges erop in de rekken hingen, die wel héél veel leken op de illustraties op hun timeline. Dit hoeft niet in strijd te zijn met het auteursrecht. Als Zara en de illustratoren een licentie overeengekomen waren, was er niets aan de hand geweest. Dit was echter niet het geval. Een van de illustratoren was de Amerikaanse Tuesday Bassen. Zij liet het er niet bij zitten en schakelde een advocaat in. In een e-mail reageerde Inditex als volgt:

‘We reject your claims here for similar reasons already stated above: the lack of distinctiveness of your client’s purported designs makes it very hard to see how a significant part of the population anywhere in the world would associate the signs with Tuesday Bassen.’

Bij de beoordeling van de originaliteit van het werk, is volgens het Europees Hof van Justitie de zogenoemde ‘persoonlijke stempel’ van belang. Als we ons auteursrecht toepassen op de Zarakwestie, betekent dit dus dat de illustraties van Tuesday Bassen haar individuele karakter moeten uitstralen. Indien dit het geval is, kan Zara een auteursrechtinbreuk hebben gemaakt. Het is niet zo dat derden de illustratie ook moeten kunnen herkennen als werk van Tuesday Bassen, zoals Inditex in de e-mail suggereert. Hoe de rechter geoordeeld had, zullen we nooit weten. Zover is het

niet gekomen; uiteindelijk koos Zara eieren voor haar geld en zijn alle kledingstukken met de illustraties erop uit de verkoop gehaald.

Copydogs

Nu had Zara de illustraties van Tuesday Bassen simpelweg gekopieerd. Maar hoe zit het dan met de auteursrechten wanneer een kunstwerk gebruikt wordt met een bepaald doel voor ogen? Deze vraag staat centraal in een van de meest beroemde copyrightrechtszaken: Art Rogers tegen Jeff Koons. Koons staat bekend als kunstenaar die afbeeldingen uit de massacultuur gebruikt om zijn kritiek op de maatschappij tot uiting te brengen. Zo baseerde hij zich op de zwart-witfoto van fotograaf Rogers bij het maken van het houten, driedimensionale kunstwerk ‘Strings of Puppies’ (zie foto op de volgende pagina). Rogers zag dit als een kopie van zijn werk en stapte naar de rechter. Koons verdedigde zich op grond van het fair use-argument. Dit concept

A.U.T.E.U.R.S.R.E.C.H.T.

Bron: Art Rogers, artrogers.com

houdt in dat het gebruiken van een werk van een ander geen auteursrechtinbreuk vormt, indien het gebruik als billijk ('fair') kan worden aangemerkt. In het Nederlandse auteursrecht kennen we het niet. Kijk nog maar eens naar het citaat op de vorige pagina uit artikel 1 van de Auteurswet; de wet geeft een limitatieve opsomming van uitzonderingen. In het auteursrecht van de Verenigde Staten wordt het begrip fair use wel gehanteerd. Onder andere het recht van parodie valt eronder. Om een goede parodie te kunnen maken kan het nodig zijn om een gedeelte van een werk over te nemen, maar niet elke auteur zit te wachten op humoristisch bedoeld commentaar op zijn werk. Het kan dus lastig zijn om toestemming te verkrijgen. Daarom vormt het recht van parodie (onder voorwaarden) een uitzondering op het auteursrecht. Dat geldt ook voor Nederland; het recht van parodie is in de Auteurswet opgenomen als uitzondering. Terug naar de Verenigde Staten: Koons verdedigde zich met het fair use-argument om een beroep te kunnen doen op het recht van parodie. Hij had de foto van Rogers gebruikt als commentaar op de sociale achteruitgang die veroorzaakt

Bron: Jeff Koons, jeffkoons.com

zou zijn door massaproductie. De Amerikaanse rechter ging hier niet in mee. Er werd geoordeeld dat het verweer slechts had kunnen slagen, indien het gekopieerde werk (in plaats van de maatschappij als geheel) een object van de parodie zou zijn. Dat was in deze zaak niet het geval. Koons had het werk van Rogers niet noodzakelijkerwijs hoeven kopiëren om zijn kritiek op de maatschappij te kunnen uiten.

Chocopie

Misschien heb je het wel gezien: begin deze maand heeft Tony Choclonely de limited edition-serie 'Sweet Solution' op de markt gebracht. De lijn bestaat uit vier repen die wat hun verpakking betreft wel heel bekend voorkomen... De wikkels zijn de dubbelganger van de Twix, de KitKat, de Toblerone en Ferrero Rocher. In Tony's campagne wordt gesteld dat er een belangrijk verschil bestaat tussen de 'dubbelgangerrepen' en de originele; de repen van Tony Choclonely worden slaafvrij gemaakt. Het doel van de campagne is dus om te laten zien dat alle chocolade zonder illegale kinderarbeid en moderne slavernij geproduceerd kan worden. Zo heeft Tony

Bron: 'Sweet Solution', tonyschocolonely.com

niet alleen de verpakkingen van zijn concurrenten gekopieerd, maar lijkt het bedrijf hen ook indirect van slavernijpraktijken te beschuldigen. Mocht het tot een juridisch geschil komen, dan zal Tony wellicht een geslaagd beroep kunnen doen op het recht van parodie. Verder spelen ook het merken- en reclamerecht hier een rol. Wordt wie weet nog vervolgd!

Zo. Nu eerst terug naar RUMAG

Er bestaat geen minimum aan woorden wat een tekst moet bevatten om auteursrechtelijk beschermd te kunnen worden. Zo oordeelde het Europees Hof van Justitie in het arrest Infopaq bijvoorbeeld dat een tekst bestaande uit elf woorden als een werk in de zin van het auteursrecht beschouwd kan worden. Om ook te kunnen voldoen aan de vereiste originaliteit, moet er sprake zijn van twee elementen. Ten eerste moet het werk een eigen, oorspronkelijk karakter hebben. Dit wil zeggen dat het door menselijke arbeid moet zijn ontstaan en dat het niet ontleend mag zijn aan

een ander werk. Het tweede element is in het kopje over het kopieerwerk van Zara ook al aan de orde gekomen: de persoonlijke stempel van de maker. Het werk mag dus niet te banaal zijn; er moeten creatieve keuzes zijn gemaakt. Dit betekent ook weer niet dat het werk compleet nieuw dient te zijn, want het is toegestaan om op basis van een al bestaande creatie op een eigen, origineel werk te komen. Een voorbeeld van een tekst die door de rechter niet origineel genoeg geacht werd om auteursrechtelijk beschermd te worden, is: 'Zo. Nu eerst een Bavaria'. Daarom werd er geoordeeld dat het bedrijf Your Hosting (aanbieder van internetdiensten) geen auteursrechtinbreuk had gemaakt door 'Zo. Nu eerst naar de cloud' als slogan te gebruiken. Toegepast op RUMAG betekent dit dat een tekst als 'IK.WIL.NAAR.HUIS' door RUMAG gebruikt kan worden, ook als RUMAG deze tekst op het Twitter-account van een ander heeft gevonden en met diegene niets heeft afgesproken over het gebruik ervan. Bij andere door RUMAG gebruikte teksten, die minder gebruikelijk zijn in het algemeen spraakgebruik, ligt dit ingewikkelder. Stel je voor dat RUMAG zo'n tekst van internet haalt om af te drukken op een T-shirt. Ongeacht of RUMAG de tekst letterlijk overneemt of vertaalt naar het Nederlands, verveelvoudigt RUMAG zo het werk. Dit kan een auteursrechtinbreuk opleveren. Voorwaarde is natuurlijk wel dat de oorspronkelijke tekst auteursrechtelijk beschermd is. In het geval waarin RUMAG een tekst van internet verandert (dit omvat dus meer dan

A.U.T.E.U.R.S.R.E.C.H.T.

enkel het vertalen ervan), moeten de oorspronkelijke tekst en de versie op het T-shirt van RUMAG met elkaar worden vergeleken. Als uit deze vergelijking blijkt dat RUMAG de aspecten die de oorspronkelijke tekst eigen en creatief maken, heeft overgenomen (en dus enkel de overige aspecten heeft aangepast) kan sprake zijn van een auteursrechtinbreuk. Het feit dat RUMAG veel teksten van sociale media-accounts lijkt te halen, maakt de beoordeling van een eventuele auteursrechtinbreuk nog ingewikkelder. Dat een bepaald account een tekst heeft geplaatst, betekent namelijk niet per direct dat de eigenaar van dit account de tekst ook 'gemaakt' heeft en zo auteursrechthebbende is. Op die manier kan het lastig zijn om aan te tonen dat RUMAG een auteursrechtinbreuk heeft gemaakt.

Dus, een grijs gebied? Als je het mij vraagt: een beetje wel. En misschien maakt dat het juist wel zo interessant voor mij.

Bronnenlijst:

- HvJ EU 13 november 2018, C-310/17, ECLI:EU:C:2018:899 (Levola/Smilde)
- HR 16 juni 2006 ECLI:NL:HR:2006:AU8940 (Kecofa/Lancôme)
- F. Gijsbertse, 'Zara haalt gekopieerde kledingstukken uit schappen', Metronieuws 26 juli 2016.
- A. Buis, 'Zara in opspraak wegens plagiaat', FashionUnited 21 juli 2016.
- 'Wanneer is een werk origineel in de zin van de auteurswet?', deauteurs.be, 2021.
- ICT-jurist Arnoud Engelfriet, 'Fair use: de billijke uitzondering in het auteursrecht', Ius-

mentis.com, 6 november 2018.

- United States Court of Appeals for the Second Circuit (= Hof van Beroep voor het Tweede Circuit, Verenigde Staten) 2 april 1992, 960 F.2d 301
- 'Sweet Solution', tonschocolonely.com
- N. Vrugt, 'Tony's Chocolonely lanceert lookalikes van bekende repen. Mag dit?', LAWFOX 29 januari 2021
- N. Vrugt, 'Maakt RUMAG inbreuk op auteursrechten?', LAWFOX 6 april 2020.
- M. Driessen, 'Auteursrecht: over quotes (RUMAG), foto's en andere content die je van internet haalt', Legaltree.nl, 31 maart 2020.

पश्चिमी और पूर्वी पंजाब का श्रीरक्षण
कुचलने का दृढ़ संकल्प
श्रमार्थियों की रक्षाके लिए प्रबन्ध
पूर्वी पश्चिमी पंजाब की
समाहित होंगे

Editor's Office
(Lahore Press)
Telephone No- 556
Manager's Office
(Bantony)
Telephone No- 646

The Tribune

SIALMA, WEDNESDAY, DECEMBER 10, 1947

Partition Of Assets And Liabilities Complete Agreement Reached Between India & Pakistan

Kashmir Issue Not Discussed Question To Be Decided Later

PATEL'S STATEMENT IN PARLIAMENT

PROTEST AGAINST W. BENGAL GOVT. Special Powers Bill
Pakistan Govt. To Take Loan From U.S.

पर्वी पंजाब में श्रमार्थियों
पर्यायों से नेहरू जी

The Hindustan Times
LARGEST CIRCULATION IN NORTHERN, NORTH-WESTERN & CENTRAL INDIA

GANDHIJI'S TALKS WITH THE VICEROY

DISCUSSION ON AMNESTY FOR POLITICAL PRISONERS
MAHATMA PRESSES FOR ABOLITION OF SALT DUTY
INTERCESSION WITH C.-I.-C. ON BEHALF OF I.N.A. MEN

FOUR KILLED IN BENARES STORM
Communication System Broken Down

The Hindustan Times

NEW DELHI, SATURDAY, SEPTEMBER 27, 1947

SPEEDY EVACUATION BOTH WAYS ESSENTIAL

Patel On Necessity of Problem

UNDISTURBED PASSAGE TO BE ENSURED
PUNJAB STATES OFFER TO ABSORB REFUGEES

Addressing a meeting of representatives of Eastern Punjab States in New Delhi on Friday convened by the Ministry of States to consider the question of protection to refugee trainees from State territories and the settlement of non-muslim refugees in those States, Sardar Patel emphasized the need for speedy evacuation and resettlement of refugees.

Sardar Patel said: "It is of the utmost importance that the process of evacuation should get all possible help and aid from you that in this matter time is of the essence. It will be faced with consequences too terrible to contemplate."

Big Four Ministers To Fix Date For Peace Conference

SHAH MANZIL TO TRY TO END STALEMATE

NEW DELHI, Tuesday—The High Commission in New Delhi today announced that the Government had agreed to a meeting with the Government of West Bengal to discuss the question of the transfer of the Government of West Bengal to the Government of India.

LEAGUE DREAM OF EMPIRE
INCITEMENT TO GOVERNMENT'S CONSTITUTION

DEPT. COMMANDER STATION WAGONS, COLLECTOR'S OFFICE, DELHI

RESTORE REAL IN DELHI
GANDHIJI ASKS PEOPLE HIM TO VISIT W.

NO FEE REDUCTION IN U.P.

NEED FOR AMO NEHRU DEL FOR HIS

'FULLEST PROTECTION WHO WISH PATEL'S ASSURANCE COMM'

NO RECOGNITION OF AND-CO

BRITISH CABIN & PAKISTAN'S

THE JUPITER GENERAL INSURANCE CO. LTD. BOMBAY

NEW DELHI, Tuesday—Sardar Patel today expressed his assurance to the Government of West Bengal that the Government of India would do its utmost to ensure the speedy evacuation and resettlement of refugees from that State.

दिल्ली में सड़क
34 बगस्त को स
कमहासिले बंद रहें
दिल्ली में सड़क
34 बगस्त को स
कमहासिले बंद रहें
दिल्ली में सड़क
34 बगस्त को स
कमहासिले बंद रहें

RAPID RETURN OF PEACE IN DELHI

MAPS OF INDO-PAKISTAN BORDER ROADS RECOVERED

NEW DELHI, Friday.—A slight lull in the situation in Delhi is reported. Migrants back in the situation in the Chandni Chowk area yesterday and today. The maps of Indo-Pakistan border roads recovered.

NEW DELHI, Friday.—A slight lull in the situation in Delhi is reported. Migrants back in the situation in the Chandni Chowk area yesterday and today. The maps of Indo-Pakistan border roads recovered.

NEW DELHI, Friday.—A slight lull in the situation in Delhi is reported. Migrants back in the situation in the Chandni Chowk area yesterday and today. The maps of Indo-Pakistan border roads recovered.

NEW DELHI, Friday.—A slight lull in the situation in Delhi is reported. Migrants back in the situation in the Chandni Chowk area yesterday and today. The maps of Indo-Pakistan border roads recovered.

NEW DELHI, Friday.—A slight lull in the situation in Delhi is reported. Migrants back in the situation in the Chandni Chowk area yesterday and today. The maps of Indo-Pakistan border roads recovered.

INTERVIEW CHARLOTTE MEINDERSMA

DOOR: ANNE VAN BEUSEKOM EN
MADELIEF LASSCHE

In het kader van media en recht interviewen we Charlotte Meindersma. Charlotte is de eigenaar van Charlotte's Law & Fine Prints. Ze is jurist en fotograaf en staat ook wel bekend als de social media jurist van Nederland. Kernbegrippen die passen bij Charlotte's Law? 'Oploskoffie' en '#kutjurist'.

Charlotte vertelt ons dat ze haar bachelor heeft gedaan in Utrecht en daarom wel bekend is met het ULC. Na haar bachelor heeft ze de master Informatierecht aan de UvA afgerond en is ze vervolgens vrij snel haar eigen kantoor begonnen. Haar werkzaamheden liggen vooral in het intellectueel eigendomsrecht, mediarecht en privacy. Toch is het auteursrecht haar grootste passie en dat is niet zonder reden. Tijdens haar studie was ze namelijk al fotograaf en zo is ze ook als ondernemer begonnen. Destijds waren er al veel mensen uit de creatieve sector die ze hielp met juridische problemen en vragen. 'Het is een beetje organisch gegroeid'.

In het verlengde daarvan vragen we Charlotte met welk rechtsgebied zij op dagelijkse basis het meest in aanraking komt. Hierop antwoordt Charlotte dat ze vaak bezig is met het auteursrecht en merken en handelsnamen, maar dat het wel heel erg in golfbewegingen gaat. Portretrecht is voor haar even gratis advies geven wanneer mensen wat willen doen aan een foto die van hen is gebruikt, wat overigens volgens Charlotte vaak niet kan. 'Mensen willen voornamelijk hoge schadevergoedingen en die hebben we

in Nederland helemaal niet, dus dan is het snel afgerond en levert het qua geld niks op, aangezien ik afraad een zaak aan te spannen'.

Charlotte staat ook wel bekend als de social media jurist van Nederland. Deze naam heeft ze niet alleen gekregen omdat ze veel weet van media- en reclamerecht, maar ook omdat ze zelf erg actief is op social media. Als we haar vragen hoe en waarom ze online is begonnen, vertelt ze: 'Ik ging zelf ondernemen. Als je dat doet zonder kapitaal, moet je dat op een slimme manier doen. Het beste is dan natuurlijk om een website op te zetten en op die manier mensen aan te trekken. In de begintijden had ik al wel wat contacten op Twitter en Facebook. Mijn contacten waren al grotendeels online, dus het was gewoon logisch om het op die manier te doen'. Ze begon ongeveer vier jaar geleden met het maken van juridische inhoudelijke video's en ruim twee jaar geleden kwam daar ook vloggen bij. Na de eerste video's kreeg ze zoveel goedbedoelde adviezen, waardoor ze een tijdje is gestopt met het maken van video's. Ze had echter een goede reden om weer te beginnen. Het was en is namelijk een goede marketingstrate-

Bron: fotograaf Prisca Visser

gie. ‘Er waren en zijn nog steeds weinig juristen en advocaten die video’s maken. Als ze dat wel doen, dan houden ze het niet lang vol. De kansen voor mij waren gewoon heel groot. Er zijn misschien wel massa’s YouTubers, maar ik ben in die zin geen YouTuber. Ik ben alleen maar een jurist die video’s maakt.’

De vraag ‘Wat vind je precies het leukste aan je baan en dan met name aan het online deel?’ is voor Charlotte makkelijk te beantwoorden. ‘Voornamelijk dat ik alles zelf kan bepalen. Ik zit niet vast aan een paar oude grijze mannen die het allemaal maar lastig vinden, omdat ze het niet kennen en het daarom niet willen doen. Als ik nu op TikTok zou willen, dan doe ik dat. Als ik denk dat het nuttig is, dan doe ik dat, zonder dat anderen

mij vertellen dat het slecht is voor mijn reputatie.’

Naast dat Charlotte de social media jurist van Nederland genoemd wordt, staat ze ook bekend om de ‘Oploskoffie’ en de ‘#kutjurist’. Als we haar vragen waar dat precies vandaan komt, vertelt ze dat haar man ook jurist is. Als ze een gesprek hebben, verbeteren ze elkaar vaak. Ze noemen elkaar dan ‘kutjurist’, in de trant van ‘je weet best wat ik bedoel’. Toen ze deze anekdote deelde op Instagram, is dat blijven hangen.

Over de oploskoffie vertelt ze het volgende: ‘Ik zou op een beurs gaan staan voor webwinkels en zat toen nog meer in het consumentenrecht. Toen ik keek welke andere bedrijven er stonden, waren dat met name marketingbedrijven en bed-

INTERVIEW CHARLOTTE MEINDERSMA

rijven die in de verpakkingsmaterialen zaten. Juridische zaken zijn voor veel mensen een soort ‘moetje’, dat vinden ze helemaal niet leuk. Dus moest ik ervoor zorgen dat ik ze op een of andere manier kon aanspreken. Vervolgens ben ik gaan brainstormen en kwam ik op het woord ‘Oploskoffie’: die koffie die bijna alles oplost. Nadat ik in 2013 de Viva 400 won, is dat blijven hangen en nu noem ik mijn adviesgesprekken ‘Oploskoffie.’

Social media heeft natuurlijk veel voor- en nadelen. In verband met de samenhang tussen media en recht stellen we Charlotte de vraag wat voor haar de voor- en nadelen zijn in combinatie met haar carrière. Ze vertelt dat er voor haar eigenlijk weinig nadelen zijn. Wel krijgt ze veel DM’s en merkt ze op dat mensen tegenwoordig op een andere manier communiceren dan slechts bellen en mailen. ‘Wanneer je op social media zit, denken mensen dat je makkelijker benaderbaar bent en sturen ze een DM. Dat is niet alleen om wat te vragen, maar meer van ‘hier heb je mijn probleem, los het even voor me op’. Zo asociaal als mensen zijn op social media, komen ze dus ook naar mij toe als ze iets zakelijks nodig hebben’. Wel vindt ze het jammer dat er veel andere juristen en advocaten zijn die niets met social media hebben, maar daar wel wat van vinden. Zo vertelt ze dat ze aan het begin van haar carrière veel boze mails kreeg van advocaten die stelden dat ze haar kennis weg zou geven. ‘Terwijl, de informatie in zo’n blog is natuurlijk super basic. Als je daar

problemen mee op kan lossen, hadden mensen sowieso nooit een advocaat nodig gehad. Binnen de advocatuur zijn ze alleen bang om werk kwijt te raken en zijn ze niet bezig met hoe ze hun eigen klanten kunnen vinden.’

Voor Charlotte heeft social media een heel groot voordeel: ze krijgt vaak klanten via social media. Toen ze net begon, werd ze vaak uit het niets getagd in posts van de creatieve industrie. Zo merkte ze op dat Instagram ook zakelijk kan worden ingezet. Charlotte krijgt nu veel klanten via DM. Ook mensen die al klant zijn en vragen hebben, mailen of bellen haar niet, maar sturen een DM. Het enige nadeel: je moet een heel extra communicatiekanaal in de gaten houden.

Juristen staan natuurlijk ook bekend om hun kritische blik. We stellen Charlotte dan ook de vraag of zij nog op een normale manier door haar feed kan scrollen, zonder bezig te zijn met de juridische aspecten ervan. Zij geeft aan soms last te hebben van een enorme beroepsdeformatie. ‘Zie ik een taxi op straat, denk ik aan het taxibusarrest, zie ik een openstaand kelderluik, denk ik als eerste aan het kelderluikarrest. En zie ik bij een horecagelegenheid een terras, dan vraag ik me af of ze daar wel een vergunning voor hebben. Dat zit dus in mij als jurist, of het nou om social media gaat of niet. Ik probeer me vooral in te houden om niet overal waar ik fouten zie, mensen te verbeteren. Dan zou ik

daar een dagtaak aan hebben.’ Toch probeert ze dit naast zich neer te leggen. ‘Als een arts naar een ziekenhuisserie kijkt, ziet hij ook dat daar zoveel fouten in zitten. Je hebt het denk ik bij elk beroep wel.’

Een grote verandering die het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden op het gebied van mediarecht, is het ingaan van de nieuwe Mediawet per 1 november 2020. In het kader van deze nieuwe wet, vragen we Charlotte naar haar kijk hierop. Is het volgens haar een positieve verandering en verandert er eigenlijk wel genoeg? Charlotte is van mening dat het een positieve verandering is, in die zin dat alles nu gelijk getrokken wordt. Wel heeft ze twijfels bij de veranderingen die deze nieuwe wet teweeg gaat brengen. Zo komt er nu een handhavend orgaan bij. ‘Het probleem is vooral dat heel veel van die handhavende organen het te druk hebben en dat er dus sowieso niet veel gehandhaafd zal worden.’ Dit is echter niet het enige aspect waar Charlotte kritisch naar kijkt. Zo stoort ze zich met name aan de regels ten opzichte van reclame gericht tot kinderen. Er wordt volgens haar onvoldoende beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers, waar dat wel zou kunnen. Ouders zijn ook grotendeels verantwoordelijk voor wat ze hun kinderen op On Demand laten kijken. Maar, geeft ze aan, het is wel goed om de regels voor YouTube gelijk te trekken met die voor televisie.

Verder hebben we Charlotte een tweetal casussen voorgelegd. De eerste betreft de vraag wat je kunt doen als iemand een foto van jou maakt in het openbaar en je daar niet blij mee bent. Volgens Charlotte hangt dit af van de omstandigheden van het geval. ‘Wanneer de foto in het openbaar is genomen, zorgt dit al voor een streepje voor bij diegene die wil publiceren. Dat is namelijk niet heimelijk en in het openbaar moet je ook gewoon weten dat je gefotografeerd kunt en mag worden.’ Echter zijn er volgens haar wel uitzonderingen. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer je gefotografeerd wordt in een drukke winkelstraat en de overheid deze foto vervolgens gebruikt in een campagne over corona. Dan wordt de suggestie gewekt dat jij tijdens corona zonder mondkapje door de winkelstraten loopt, wat negatief kan uitslaan. Daarentegen, zo stelt Charlotte, is een foto waarop te zien is dat jij een politieagent trapt, in het belang van het publiek debat. Dit belang is groter dan het belang om anoniem te blijven. ‘Het gaat dus vooral om de context en hoe het gepubliceerd wordt.’

De tweede casus die we haar voorleggen, betreft de vraag hoe het nou zit met influencers die niet aangeven dat ze een product gratis hebben ontvangen, maar het wel erg aanprijzen. Charlotte vertelt dat wanneer influencers iets zelf kopen, zij daar niets bij hoeven te vermelden, maar dat sommige (vooral kleinere influencers) dat wel doen. Dat is volgens haar anders wanneer er sprake is van

INTERVIEW CHARLOTTE MEINDERSMA

een voordeel of een kans op voordeel. ‘Wat je nu vaak ziet, is dat er #nospon bij staat en dat mag niet. Dat is namelijk misleidend, omdat je iets hebt gekregen. Misschien is het niet in de vorm van een geldbedrag, maar wel in de vorm van een product en dat is ook een manier van voordeel’. Verder vertelt ze dat de influencers die het voorheen niet zo nauw namen met de regels betreffende het aangeven van reclame, ook precies de influencers zijn die niet tevreden zijn met de nieuwe Mediawet.

‘Influencers hadden het gevoel dat de regels erg onduidelijk waren. Die regels waren niet onduidelijk, ze werden gewoon niet nageleefd, omdat ze nooit zo streng werden gehandhaafd. Wanneer een influencer zich niet aan de regels houdt, moet men een klacht indienen bij de Reclame Code Commissie. Waarom zou je dat doen? Het kost €15, tijd en het levert je niets op. Bovendien hebt je daar hele activistische consumenten voor nodig.’

Tot slot vragen we Charlotte naar tips die zij heeft voor studenten betreffende het plaatsen van afbeeldingen op social media. Haar tip: ‘Besef dat alles wat je plaatst, er voor eeuwig op blijft staan. Zelfs als je iets verwijdert, staat het in eerste instantie nog steeds op de servers van het platform en zijn er vaak al screenshots genomen. Zorg er ook voor dat het gewoon altijd je eigen content is, iets wat jij zelf hebt gemaakt en waar jij achter staat. Stel dat iemand anders iets voor je heeft gemaakt, maak daar dan

afspraken over. Nooit iets plaatsen wat je van Pinterest of Tumblr of een ander social media platform hebt geplukt. Je jat dan iets van een ander en dat is niet zonder consequenties.’

OPINIE: EEN VERRASSENDE OVEREENKOMST TUSSEN DIVER- SITEIT EN CORONAHOBBY'S

DOOR: CHIARA STRAVERS

2020 is een veelbewogen jaar geweest. Een van de meest spraakmakende gebeurtenissen was de dood van George Floyd en de daaropvolgende Black Lives Matter-protesten. Dit jaar heeft me eens flink wakker geschud wat betreft de racistische systemen in onze maatschappij. Als wit meisje kom ik in het dagelijks leven weinig racisme tegen. Ik heb dan misschien wel buitenlandse wortels, maar dat is (zeker met mijn Nederlandse achternaam) geenszins aan mij te merken, waardoor ik er eigenlijk nooit last van heb. Dit besef heeft zich veelal door de Nederlandse maatschappij verspreid en surfend op de golven van dat besef is rapper Akwasi met het initiatief gekomen voor een Omroep Zwart. Dit heeft echter wel veel discussie met zich meegebracht. Waarom moet er nou een Omroep Zwart komen? Zijn de huidige omroepen niet genoeg? Creëert dat niet meer segregatie? Ik zou zeggen, buckle up en lees verder, want ik ga in de volgende twee pagina's bondig uitleggen waarom ik vind dat Omroep Zwart wel degelijk iets toevoegt aan het Nederlandse tv-landschap en waarom ik dus lid ben geworden.

Allereerst tijd voor een kort geschiedenislesje. De Nederlandse publieke omroep wordt momenteel verzorgd door een aantal prima omroepen. Zo heb je AVROTROS, BNN VARA, KRO-NCRV,

Opinie

In de opiniestukken schrijven Sirii een column over hun standpunt met betrekking tot een bepaald maatschappelijk vraagstuk.

De door deze auteurs verwoorde meningen zijn op persoonlijke titel.

Wil jij net als Chiara ook een opiniestuk publiceren? Dat kan in de volgende editie! Mail naar oprecht@ulcsirius.nl voor meer informatie.

Omroep MAX, de EO en de VPRO. AVROTROS is samengesteld uit de omroepen AVRO en TROS. AVRO is opgericht in 1927 als neutrale partij (wat in die tijd betekende dat de focus met name lag op witte mannen van allerlei geloven en sociale klassen) en TROS in 1964 als antwoord op de roep om een van de overheid onafhankelijk geluid. BNN VARA bestaat uit de BNN en de VARA. De BNN is in 1997 opgericht voor jongeren en de VARA komt uit 1925 en was bestemd voor de arbeiders. Dan heb je KRO-NCRV, samengevoegd uit de Katholieke Radio Omroep en de Nederlandse Christelijke Radio Vereniging (ik denk dat het niet moeilijk is

om de doelgroep van deze omroepen te achterhalen). Omroep Max is ironisch genoeg de jongste omroep. Deze is opgericht in 2002 voor vijftig plussers. Dan heb je nog de Evangelische Omroep uit 1965 en als laatste de Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep uit 1926. Dit alles in ogenschouw nemend kunnen we concluderen dat een groot deel van de Nederlandse omroepen al bijna honderd jaar oud is, zo niet vijftig.

Honderd jaar geleden zag de samenleving er iets anders uit dan dat die er nu uit ziet. Het is algemeen bekend dat de eerste helft van de twintigste eeuw (net als het grootste gedeelte van de geschiedenis) het tijdperk van de witte man was. Het is dan ook niet gek om te bedenken dat de context waarin de systemen van de omroepen zijn ontstaan vooral gefocust was op de witte man. In de afgelopen honderd jaar is de samenleving echter veel veranderd. Vrouwen en etnisch diverse mensen zijn tot de realisatie gekomen dat zij wellicht toch gelijke kansen verdienen en hebben daarvoor hard gestreden (disclaimer: deze opmerking is erg sarcastisch, natuurlijk verdienen vrouwen en etnisch diverse mensen al die tijd al gelijke rechten en

kansen en ik heb ontzettend veel respect voor hoe hard ze hebben gestreden en ben ze daar als vrouw ook erg dankbaar voor). Dat is gelukkig voor een deel ook terug te zien op de Nederlandse televisie. Als ik 's avonds met oma achter de tv neer plof zie ik niet alleen maar witte mannen. Volgens de ombudsman voor de publieke omroepen zie ik namelijk gemiddeld 32,4% vrouwen en 9,9% mensen met een niet-westerse achtergrond in mainstream talkshows. Dat is al een stuk meer dan de waarschijnlijke <1% van honderd jaar geleden, maar toch geen accurate afspiegeling van de huidige samenleving. Die bestond in 2017 (het jaar van de meting van de voorgenoemde cijfers) namelijk voor 50,4% uit vrouw en voor 12,6% uit mensen met een niet westerse achtergrond. Dan is het de vraag, waar komt dat verschil vandaan?

Om die vraag te beantwoorden neem ik jullie mee op een zijspoor naar mijn

OPINIE: EEN VERRASSENDE OVEREENKOMST TUSSEN DIVER- SITEIT EN CORONAHOBBY'S

quarantaineleven. Omdat er deze dagen niet veel te doen is, heb ik de eeuwenoude kunst van het haken geadopteerd als nieuwe hobby. Ik heb van mijn moeder voor mijn verjaardag prachtige donkergroene wol gekregen en daarvan probeer ik nu een vest te haken. Dit gaat alleen niet zo makkelijk als gedacht. Steeds wanneer ik eindelijk klaar ben met de voorkant, realiseer ik me dat er iets niet klopt. Hij is te breed, hij is te smal, hij loopt niet schuin genoeg, hij loopt juist te schuin... Nu zijn er een aantal dingen die ik kan doen. Ik kan natuurlijk mijn schouders ophalen, het minder dan ideale lapje gebruiken en later proberen door het op een andere manier vast te naaien of door een extra stukje eraan te haken de problemen op te lossen. Dit zal waarschijnlijk wel resulteren in een ietwat rommelig en ongelijk vest. Wat ik ook kan doen, is mijn net gehaakte lapje uithalen en opnieuw beginnen. Dan kan ik trachten het vanaf het begin goed te doen, waardoor het eindresultaat er een stuk netter en gelijk uit zal zien. Dit lijkt op het eerste gezicht misschien meer werk te kosten, maar uiteindelijk zorgt het voor een beter resultaat. En daar doe je het toch eigenlijk wel voor.

Zo zou je het ook kunnen zien met publieke omroepen. Natuurlijk kan je met een oud, suboptimaal systeem zo goed en zo kwaad als het gaat alsnog een divers platform creëren. Maar door-

dat het oude geraamte van het honderd jaar oude systeem de basis vormt voor de omroep, zal de uitkomst naar mijn mening nooit zo goed zijn als wanneer je gewoon helemaal overnieuw begint, waardoor de omroepen de maatschappij nooit optimaal zullen weerspiegelen. Wanneer je een omroep van de grond af opbouwt, kun je een nieuwe basis creëren met andere systemen en andere prioriteiten dan de oude. Deze nieuwe omroep kan zich dan volledig focussen op datgene waar de omroep voor staat, in het geval van Omroep Zwart: diversiteit.

Maar creëert zo'n Omroep "Zwart" dan niet juist nog meer segregatie? Als ze inclusiviteit van alle etniciteiten proberen te creëren is een naam als "Zwart" misschien niet de beste keuze. Daar heb ik wel wat op te zeggen.

Allereerst zijn er verschillende beweedredenen voor de keuze voor "Zwart". De bedoeling van Omroep Zwart is om mensen te verbinden. Wanneer men alle verfkleuren bij elkaar gooit, met elkaar "verbindt", krijgt men de kleur zwart. Daarnaast wordt het woord zwart in de Nederlandse taal vaak aan iets negatiefs gekoppeld. Daar wil Omroep Zwart ook verandering in brengen.

Vervolgens hebben alle huidige omroepen (behalve AVRO) een doelgroep. Arbeiders, jongeren, vijftigplussers en

christenen in alle soorten en maten hebben hun eigen omroep. Waarom de zwarte bevolking dan niet? Als de bestaande omroepen geen segregatie creëren, zal Omroep Zwart dat heus ook niet doen.

Als laatste moet natuurlijk gezegd worden dat de naam van een omroep niet gelijk alles vertelt over wat die omroep uitzendt. Om een studiegenoot van mij te parafraseren: de Evangelische Omroep doet ook meer dan alleen de kerkdienst op zondag uitzenden.

Al met al kan ik met mijn wereldvisie concluderen dat het hoog tijd is voor een Omroep Zwart. De oudere omroepen zijn gewoon niet geschikt om datgene te creëren wat ik graag wil zien op de NPO. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat wat zij wel creëren nooit goed is, in tegendeel. Ik geniet met volle teugen op zaterdag van “Wie Is De Mol?” en ik heb de finale van “Heel Holland Bakt” in mijn agenda geschreven. Maar dat neemt niet weg dat er een vraag is vanuit de samenleving die zij naar mijn mening niet kunnen beantwoorden, omdat zij nou eenmaal gebouwd zijn op de ouderwetse fundering van een eeuw geleden.

Daarnaast kan ik best inzien dat er mensen zijn die al hartstikke tevreden zijn met de omroepen zoals die nu zijn. Tegen die mensen zou ik zeggen: ga dan vooral door met de huidige omroepen

kijken. Dat Omroep Zwart eventueel wordt toegevoegd zorgt (hopelijk) niet voor het vertrek van Omroep MAX met heerlijke programma's als Heel Holland Bakt. Een wat diversere toevoeging kan dus zeker geen kwaad.

Bronnenlijst:

- N. Riddel, ‘Omroep Zwart is in de ogen van de meeste mensen nu misschien nog niks, maar voor ons is het alles’, de Volkskrant, 18 november 2020.
- J. Meijers, ‘Aan tafel! Over het al dan niet problematische gebrek aan diversiteit onder talkshowgasten’, ombudsman.npo.nl, februari 2019
- Omroep ZWART, 2020
- Redactie Elegance, ‘De veranderende positie van de vrouw’, elegance.nl, 14 december 2017
- ‘Over MAX’, omroepmax.nl.
- ‘Over ons’, kro-ncrv.nl.
- ‘Missie en identiteit’, bnnvara.nl.
- ‘Over AVROTROS: historie’, avrotros.nl.
- ‘Welke omroepen zijn er?’, rijksoverheid.nl.

DE NIEUWE MEDIAWET: WAT IS DE INFLUENCE OP INFLUENCERS?

DOOR: ANNE VAN BEUSEKOM

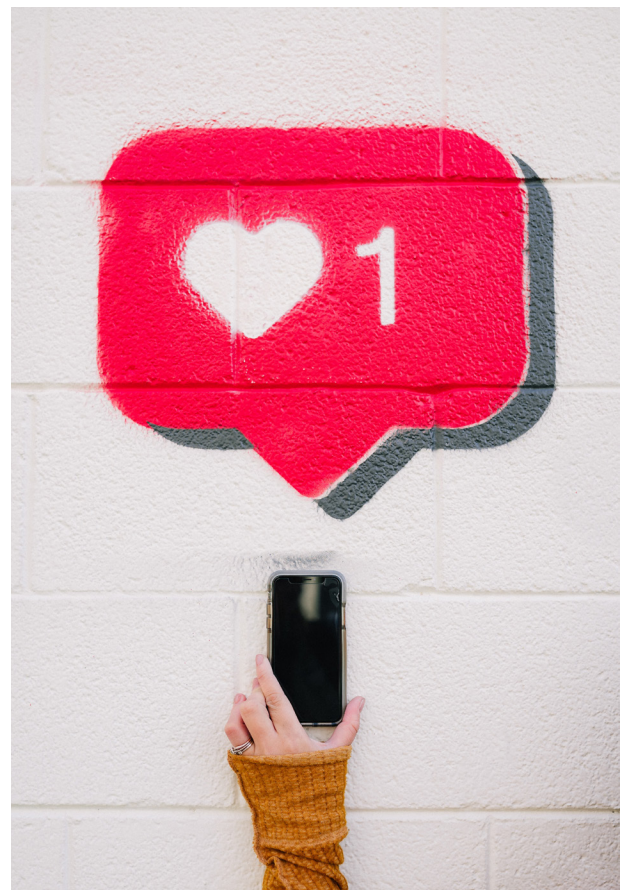
Het klinkt vast niet onbekend in de oren dat je bij het kijken van televisieprogramma's wordt doodgegooid met reclame. Het is overduidelijk wanneer en waarvoor er reclame wordt gemaakt en daar zijn dan ook strenge regels voor. Voor influencers waren deze regels, en de handhaving ervan, lange tijd zoek. Stiekem het logo van een merk in beeld of gratis opgestuurde producten promoten, wie kent het niet? Met de ingang van de nieuwe Mediawet per 1 november is er nu definitief een einde gemaakt aan sluikreclame en #nospon. Maar wat zijn nu de precieze veranderingen die deze nieuwe Mediawet teweeg gaat brengen voor influencers?

Terminologie

Voor we over kunnen gaan tot de precieze regels, kan het geen kwaad om eerst eens te kijken waar we het nu precies over hebben. Er zijn voor influencers, en dan met name Youtubers, verschillende manieren om reclame te maken. In dit artikel wordt dan ook met name gefocust op Youtubers.

Allereerst kunnen ze dat doen door middel van product placement. In de volksmond wordt dit vaak sluikreclame genoemd, maar dit is niet juist. Product placement is, in tegenstelling tot sluikreclame, onder bepaalde voorwaarden gewoon toegestaan. Maar wat is product placement eigenlijk? Het is een reclametechniek waarmee producten in beeld worden gebracht of ernaar wordt verwezen bij bijvoorbeeld tv-programma's, films of dus YouTube filmpjes voor een bepaalde vergoeding. Wanneer dit niet aan de voorwaarden voldoet, is het dus sluikreclame. Sluikreclame is dus op een andere manier reclame maken dan in de wet geregeld. Een tweede reclametechniek is sponsoring. Een video wordt dan mede mogelijk gemaakt door de

een financiële (of andere) bijdrage van een bepaald bedrijf. De video zou dan waarschijnlijk niet zijn gemaakt zonder deze bijdrage. Ook deze vorm van reclame maken is toegestaan, maar dan wel onder bepaalde voorwaarden.

Vroeger was alles beter?

De aanpassing van de Mediawet was hard nodig. De scheidslijn tussen omroepen en streamingsdiensten vervaagt steeds meer. Op platformen zoals Youtube wordt veel geld verdiend met het maken van reclame. Daar waren wel regels voor, maar deze regels werden zelden gehandhaafd. Influencer-marketing was voor lange tijd een stuitende vorm van sluikreclame. Uit onderzoek bleek dat in 75% van de gevallen het niet werd vermeld wanneer er reclame werd gemaakt. Het was lange tijd voldoende om in de beschrijving te zetten dat de video reclame bevatte. Maar wie kijkt er nou naar de beschrijving? De regelgeving was dus flinterdun.

Het probleem is dat veel kijkers, en dan vooral jonge kijkers, niet doorhebben wanneer er reclame wordt gemaakt. Het gevaar van influencer-marketing is dat men bij het kijken van een video het idee kan hebben in gesprek te zijn met een vriend of vriendin. Jonge kijkers kijken vaak ook erg op tegen hun Youtube-idolen. Men wordt makkelijk gestimuleerd tot het kopen van een dienst of product. De vergelijking met tv-programma's in de inleiding is niet voor niets. De grootste verandering die de Mediawet teweegbrengt, is dat regels voor videoplatformdiensten, zoals Youtube, nu grotendeels gelijk geschaard worden met die van commerciële omroepen.

Commerciële mediadiensten op aanvraag

De nieuwe Mediawet komt voort uit een Europese richtlijn. Het is nog niet duidelijk of de nieuwe Mediawet ook geldt voor Youtube-kanalen. Hierover

moet nog worden overlegd in Europees verband, omdat in alle landen de richtlijnen hetzelfde moeten worden geïnterpreteerd. Volgens het Commissariaat voor de Media geldt deze wet ook voor Youtube-kanalen. Deze worden dan aangeduid met de term 'commerciële mediadiensten op aanvraag'. Maar niet alle YouTube-kanalen vallen hieronder, er moet dan worden voldaan aan een aantal vereisten.

- Er moeten programma's worden aangeboden in een catalogus;
- Het hoofddoel moet video's zijn;
- Deze video's moeten bedoeld zijn voor het algemeen publiek;
- Er moet geld mee worden verdiend;
- En er moet een redactionele verantwoordelijkheid zijn. Hiermee wordt bedoeld dat er controle op en ordening plaatsvindt in de aangeboden video's.

Deze vereisten lijken op zichzelf nogal vaag, maar in feite is het tamelijk simpel. Het YouTubekanaal is al een catalogus op zichzelf. Van belang is hierbij gewoon

DE NIEUWE MEDIAWET: WAT IS DE INFLUENCE OP INFLUENCERS?

dat het wordt gecategoriseerd. IGTV's en video's op Facebook zouden hier dus ook onder kunnen vallen. Deze regels gelden echter niet voor video's die afgeschermd zijn of accounts die 'op privé staan'. Het commerciële doel en de redactionele verantwoordelijkheid worden bij Youtubers ook al snel afgevinkt. Dit laatste is bij YouTube namelijk altijd het geval. Het is dus goed denkbaar dat een YouTube-kanaal waarmee (veel) geld wordt verdiend, al snel valt onder de term 'commerciële mediadiensten op aanvraag'.

Daarnaast moeten Youtube-kanalen die beschouwd worden als een commerciële mediadienst op aanvraag betalen voor toezicht door het Commissariaat voor de Media, Stichting Reclame Code en

Kijkwijzer, de contactgegevens worden aangemeld, er moet een redactiestatuut worden opgesteld en er moet jaarlijks verslag uit worden gebracht over de toegankelijkheid van video's bij het CvdM.

Reclame

De bovenstaande regels zijn allemaal geïntroduceerd met de komst van de nieuwe Mediawet op 1 november 2020. Maar deze regels zeggen nog niets over reclame en daarmee over de grootste inkomstenbron van influencers. De inkomsten van kijkcijfers en merchandise halen het nog lang niet bij de bedragen die Youtubers binnenslepen met het maken van reclame. Een echt verdienmodel voor Youtubers bestaat nog niet. Social media-platforms als YouTube en Instagram zijn namelijk nog relatief nieuw. Het verschilt ontzettend per influencer hoeveel geld hij of zij verdient per promotie. Deze grote verschillen zijn gebaseerd op het grote verschil in volgers of abonnees. Een duidelijk antwoord op de vraag 'Hoeveel verdienen influencers?' is er dan ook niet. De vraag is nu wat de Mediawet gaat veranderen aan de inkomsten van influencers, en dan met name Youtubers. Zijn de regels nou echt zo vernieuwend en wordt er zoals veel mensen stellen 'een bom gelegd onder het zogenaamde verdienmodel van Youtubers'?

Youtube money

Om een antwoord te geven op de bovenstaande vraag, zullen we gaan inzoomen op verschillende situaties. Allereerst gaan we kijken naar wat de regels zijn voor Youtubers die betaald krijgen voor het promoten van een bepaald product en/of merk. Dit kan dus zowel door sponsoring of product placement. Wanneer een video is gesponsord door een merk, moet dit duidelijk zichtbaar zijn. Er moet zowel aan het begin en aan het einde van de video duidelijk worden vermeld dat de video is gesponsord en door wie. Dit mag bijvoorbeeld door de naam of het logo in beeld te brengen of het te zeggen. Een product mag niet specifiek worden aangeprezen, zodat mensen worden aangespoord om het te kopen. Te veel positieve aandacht is dus verboden. Ook is het niet toegestaan om nieuws, actualiteiten en politieke informatie te sponsoren.

Daarnaast is product placement ook nog steeds toegestaan. Er zijn echter

uitzonderingen. Dit mag namelijk niet in video's die gemaakt zijn voor kinderen onder de 12 jaar, actualiteiten video's en video's over godsdienst. Ook hier geldt dat het product niet specifiek mag worden aangeprezen en moet het zowel aan het begin als het einde van de video op een passende wijze worden vermeld. Daarnaast mag een product niet overdreven veel aandacht krijgen. Deze bovenstaande regels gelden niet alleen voor de promotie van merken of bedrijven, maar ook voor erkende goede doelen of voor het besteden van aandacht aan het maatschappelijke belang. Concluderend moet het dus altijd duidelijk zijn dat er reclame wordt gemaakt. Maar of dat nou zo vernieuwend is? Het antwoord is nee. Dit stond namelijk allang in het Burgerlijk Wetboek (art. 6:193c) en in de Reclamecode Social Media en Influencer-Marketing. Het grootste verschil zit hem vooral in de manier waarop reclame wordt vermeld en het enthousiasme waarmee reclame wordt gemaakt. Overtreding van de regels kan nu alleen wel zorgen voor een flinke boete, die kan oplopen tot €225.000. Je zou denken dat Youtubers dus wel even 2 keer nadenken...

Een voorbeeld

Even een voorbeeld om het te verduidelijken. Stel dat Enzo Knol betaald zou worden om reclame te maken voor Haribo, dan mag hij best dit product laten zien en zeggen dat hij deze snoepjes lekker vindt. Wat niet mag is de zak snoep steeds weer in beeld brengen en benadrukken dat hij nog nooit zulke lekkere snoepjes heeft gegeten. Als we kijken naar de praktijk, springt vooral

DE NIEUWE MEDIAWET: WAT IS DE INFLUENCE OP INFLUENCERS?

Monica Geuze in het oog. Voor het ingaan van de nieuwe Wet maakte zij zich nog regelmatig schuldig aan het fenomeen sluikreclame. Ze maakte bijvoorbeeld reclame voor een Zweedse zelfbruiner, zonder ook maar te vermelden dat zij hiervoor betaald kreeg.

Verbod op sluikreclame

Alsof de bovenstaande regels nog niet voldoende zijn, zijn er nog wat meer regels waar je je als Youtuber aan moet houden. Om te beginnen: sluikreclame is verboden. Ditzelfde geldt voor zogenaamde 'subliminale technieken'. Dit is een vorm van reclame maken, maar dan op zo'n manier dat men zich er niet bewust van is. Dit kan door een product of merk voor een fractie van een seconde in beeld te brengen. Tot slot mag maximaal 20% van het programma-aanbod bestaan uit reclame. Concluderend wordt het er voor Youtubers dus niet makkelijker op om geld te verdienen met reclame maken.

The Social Code

Een aantal Nederlandse influencers heeft in samenwerking met o.a. het Commissariaat voor de Media The Social Code opgesteld. Hierin staan richtlijnen, dus geen officiële regels, voor Youtubers. Voldoe je aan de code, dan voldoe je ook aan de wet. Je kunt je vrijwillig aansluiten, maar je bent niet verplicht je aan de code te houden, wel aan de wet. Zo kun je als Youtuber laten zien dat je eerlijk en transparant bent, wat vertrouwen wekt

bij je kijkers. Het is meteen duidelijk wanneer er reclame wordt gemaakt en wanneer niet.

De regels zijn simpel. Wanneer je wordt betaald om reclame te maken voor een dienst of product of een erkend goed merk, moet je dit minimaal 3 seconden in beeld brengen of het uitspreken. Ook moet het in de beschrijving worden vermeld. Wanneer je een gratis product opgestuurd krijgt, moet je enkel in de beschrijving vermelden dat je een product of dienst gratis of met korting hebt gekregen. Dit hoeft alleen wanneer er duidelijk aandacht wordt besteed aan een product door het duidelijk in beeld te brengen of te noemen. Een gratis gekregen product aanduiden met #nospin is dus sluikreclame. Wanneer je een product zelf hebt gekocht is het voldoende in de beschrijving te vermelden dat de video geen betaalde samenwerking bevat. Dit om verwarring te voorkomen. Naar aanleiding van de richtlijnen kunnen echter nog steeds wel vraagtekens worden gesteld bij de transparantie. Wie leest er immers de beschrijving?

Een bom?

Ervan uitgaande dat deze regels ook gelden voor Youtube-kanalen, kan worden gesteld dat er niet heel veel verandert. Ze kunnen nog steeds reclame maken en ze kunnen hier nog steeds veel geld mee verdienen. Alleen wanneer je je als Youtuber focust op kinderen of er veel kinderen van onder de 12 naar jouw

video's kijken, kan het wel eens wat lastiger worden. De uitkomst van het Europees overleg is niet erg spannend, want er wordt absoluut geen bom geplaatst onder de inkomsten van Youtubers. Ook op Instagram zie je steeds vaker de #ad of de #spon verschijnen. De moraal van het verhaal is dus: wees eerlijk en transparant over reclame. Echter kan ook een kritische noot geen kwaad. Op platformen als Youtube worden namelijk ontzettend veel video's geplaatst. Wie gaat al deze video's controleren op naleving van de regels? Dat is immers ondoenlijk. De vraag is dus nog steeds welke duidelijke veranderingen deze wet nu echt teweeg gaat brengen. De kans is wel groot dat deze nieuwe regels een preventieve functie hebben. Vanwege de hoge boete die je nu kan krijgen, zal je de keuzes die je maakt beter gaan overdenken. Je vraagt je naar aanleiding van dit artikel wellicht nog af hoe het zit met de regels met betrekking tot promoten van eigen producten. Het antwoord daarop

is tamelijk kort: dat mag namelijk altijd. Dus om van de gelegenheid gebruik te maken: lees allemaal de OpRecht en houdt het Instagram-account in de gaten voor informatie over de nieuwe editie!

Bronnenlijst:

- M. van Gestel, 'Geen sluikreclame meer in populaire vlogs voor jonge kinderen. 'De markt wordt volwassen', Trouw, 11 november 2020.
- C. Meindersma, 'Regels voor influencers: dit zijn ze', charlotteslaw.nl, 14 mei 2019.
- C. Meindersma '4 nieuwe regels voor Youtubers- Social Code: Youtube', charlotteslaw.nl, 17 november 2020.
- C. Meindersma, 'Dit betekent de nieuwe Mediawet écht voor het verdienmodel van Youtubers', frankwatching.com, 24 november 2020.
- C. Meindersma, 'Mogen Youtubers geen reclame meer maken?', charlotteslaw.nl, 1 december 2020.
- 'Gewijzigde Mediawet van kracht', Commissariaat voor de Media, 2 november 2020.
- 'Wijzigingen Mediawet', Commissariaat voor de Media, 2020.
- 'Nieuwe Mediawet van kracht: wat betekent dit voor influencer marketing?', bva.nl, 5 november 2020.
- 'Nog steeds extreem veel sluikreclame bij influencers', NPO Radio 1, 29 oktober 2020.
- The Social Code, desocialcode.nl, 2020.
- Art. 193c Burgerlijk Wetboek.
- Mediawet 2008
- Regeling van het Commissariaat voor de Media
- Reclamecode Social Media

DE FOUTJES IN 4 JURIDISCHE FILMS EN SERIES

EERSTEJAARS AAN DE SLAG MET EEN MOORDZAAK EN WEDSTRIJDJES OP ADVOCATENKANTOREN

DOOR: MADELIEF LASSCHE EN ANNA SCHOTANUS

*Er bestaan genoeg films en series die op de een of andere manier over het recht of over de rechtenstudie gaan. We weten allemaal wel dat de juridische werkelijkheid die deze beelden laten zien, niet altijd even accuraat is. Maar tegelijkertijd leven we in de tijd van thuisblijven, waarin het aantal Netflixabonnementen blijft stijgen en wij zelf ook steeds meer aan het bingen zijn. Daarom willen we jullie geheugen even opfrissen door enkele foutjes uit te lichten in *Flikken Maastricht*, *The Good Wife*, *How To Get Away With Murder* en *Legally Blonde*.*

Flikken Maastricht

Tot op de dag van vandaag is *Flikken Maastricht* met vijftien seizoenen een van de langstlopende Nederlandse series ooit. De uiterst succesvolle serie gaat over een politieafdeling in Maastricht die per aflevering te maken krijgen met een nieuw onopgelost misdrijf. Van moord en doodslag tot chantage en verdwijningen; de top-rechercheurs Eva Van Dongen en Floris Wolfs weten het tot een goed einde te brengen. Ook hoofdrolspelers Marion en Romeo krijgen elke aflevering weer te maken krijgen met moeilijke kwesties. Hoewel *Flikken Maastricht* een uiterst geliefde serie is met een groots budget voor ervaren scriptschrijvers, blijkt maar weer dat zelfs geld je niet kan behoeden voor juridische fouten in het script. Laten we maar meteen met de deur in huis vallen: een gedwongen tongzoen is geen verkrachting. Hoewel dit voor de gemiddelde rechtenstudent zo klaar

is als een klontje, is dit het blijkbaar niet voor agenten Romeo en Marion. Deze twee, die als we de serie moeten geloven altijd eerlijk en rechtvaardig te werk gaan, proberen in de aflevering genaamd 'Vuurdoop' een jongen die een meisje tegen haar wil in heeft getongzoend achter slot en grendel te krijgen. Als deze aflevering gemaakt was ten tijde van Tongzoenarrest I (dus vóór 1998) dan zou deze fout nog door de vingers kunnen worden gezien. Maar de aflevering in kwestie is van seizoen 15 aflevering 2 en werd dus begin dit jaar voor het eerst uitgezonden. Mind you, HR Tongzoen II is al gepubliceerd in 2013. De kennis dat een tongzoen niet meer wordt gezien als een verkrachting in de zin van artikel 242 Sr wordt dus als algemene kennis verondersteld. Het feit dat dit bij de scriptschrijvers niet helemaal is binnengekomen, blijft daarom vrij bijzonder. Een enkele Google search en ze waren al achter hun fout gekomen.

Aangezien Flikken Maastricht zo'n populaire serie is, draagt de productie misschien wel een extra grote verantwoordelijkheid om een goede weergave te geven van het strafrecht. Dat dit niet gebeurd is in deze aflevering vinden wij daarom ernstig betreurenswaardig.

De volgende twee series en film die besproken worden, zijn allemaal Amerikaans. Wij zullen ook de foutjes in deze producties toepassen op het Nederlandse recht.

The Good Wife

Seizoen 1, aflevering 1: Alicia en Cary zijn beide net begonnen als associate bij het grote kantoor Stern, Lockhart & Gardner, als William aan Alicia vertelt dat het kantoor slechts plek heeft voor één van hen. Na zes maanden zal het kantoor kijken welke van de twee in dienst zal blijven; het is dus een soort competitie tussen Cary en Alicia.

Dit is natuurlijk niet onmogelijk, maar gebruikelijk lijkt het ons ook niet. Volgens advocaat Devin James Stone (op YouTube beter bekend als LegalEagle)

werken associates veel uren en krijgen ze relatief veel betaald als je een vergelijking maakt met het gemiddelde salaris in Amerika. Maar in verhouding tot de bedragen die associates hun kantoor opleveren, verdienen ze volgens Devin James Stone relatief weinig. Kortom: associates zijn winstgevend voor grote advocatenkantoren en daarom klinkt het onlogisch om eentje die net zes maanden bezig is, weer weg te sturen. Nog ongebruikelijker is het volgens Devin James Stone om die twee associates ook nog eens mee te delen dat zij met elkaar concurreren om dezelfde positie. Niet echt bevorderlijk voor een goede sfeer op de werkvloer! Maar ach, die strijd tussen Alicia en Cary is een van de elementen uit de serie waar we graag naar kijken; we vergeven het de scriptschrijvers.

How To Get Away With Murder

Laten we eerlijk zijn: vrijwel elke strafrechtstudent heeft minstens één keer How To Get Away With Murder gekeken. Zelfs voor de bachelorstudent Rechtsgeleerdheid is deze serie vaak een belangrijke factor bij de keuze voor de studie.

De serie gaat over universitair docente Annalise Keating, die haar studenten doceert in het vak strafrecht 101. Of, zoals zij het noemt: How To Get Away With Murder. Annalise is een zeer ambitieuze vrouw die behalve van zichzelf, ook van haar studenten het maximale vraagt. Haar ambitie drijft haar zelfs zo ver dat je je tijdens het kijken van de serie meermaals afvraagt waarom een vrouw die het recht slechts ziet als een

DE FOUTJES IN 4 JURIDISCHE FILMS EN SERIES

EERSTEJAARS AAN DE SLAG MET EEN MOORDZAAK EN WEDSTRIJDJES OP ADVOCATENKANTOREN

spel met regels die er zijn om gebroken te worden, hoogleraar aan de universiteit is geworden.

Geheimhoudingsplicht

Wie wil er nou niet zoals in *How To Get Away With Murder* in zijn eerste jaar rechten al helpen met het oplossen van interessante, lopende moordzaken? Helaas is dit alles behalve een goede weergave van de werkelijkheid. Wanneer onze docenten lopende zaken zouden bespreken, zouden ze zeer waarschijnlijk niet alleen hun baan bij de universiteit verliezen, maar ook hun licentie om als advocaat te werken. Ten eerste bestaat er in ons strafrecht een geheimhoudingsplicht, die behelst dat een advocaat en zijn/haar personeel de details van een

zaak voor zichzelf houden. Dit kunnen we terugvinden in art. 11a Advocatenwet. We kunnen dus met zekerheid zeggen dat een docente die de complete inhoud van een lopende zaak met haar studenten deelt, niet voldoet aan de geheimhoudingsplicht. Ten tweede is de situatie in de serie volgens ons niet in overeenstemming met het strafrechtbeginsel *détournement de pouvoir*, ook wel bekend als zuiverheid van oogmerk. Door haar lopende strafzaken in te zetten om studenten te onderwijzen, zou je kunnen stellen dat Annalise haar bevoegdheden als advocate misbruikt.

Onrechtmatig verkregen bewijs

Verder laat Annalise Keating haar studenten niet alleen zoeken naar antwoorden in het recht, maar ook naar bewijsmateriaal ten voordele van haar cliënt. Dat ze haar studenten de wet meermaals laat verbreken in hun zoektocht naar bewijsmateriaal, is voor haar bijzaak. Onrechtmatig verkregen of niet: bewijs is bewijs volgens de docente. Het is onnodig om te zeggen dat dit juridisch gezien ook niet helemaal koosjer is. In werkelijkheid zal onrechtmatig verkregen bewijs terzijde worden geschoven en mag dit bewijs op geen enkele manier worden meegenomen in het eindoordeel van de strafrechter. Dit is onder andere vastgelegd in artikel 359 Sv. Het is daarom ook uiterst onrealistisch dat de onrechtmatigheid van het verkregen bewijs

in *How To Get Away With Murder* geen rol speelt in de rechtszaken.

Opgeven valse identiteit tegenover een getuige

Ook laat Annalise haar studenten meermaals liegen over hun identiteit wanneer zij spreken met een getuige. Deze getuige geeft dan vaak informatie die hij nooit had vrijgegeven indien hij op de hoogte was geweest van de ware identiteit van de studenten. Dit druist in tegen regel 22 lid 1 van de Gedragsregels Advocatuur van de Nederlandse Orde van Advocaten, die gaat over de omgang met getuigen. De regel luidt als volgt: 'De advocaat stelt zich zorgvuldig op in zijn contacten met getuigen en zal geen handelingen verrichten die zouden kunnen leiden tot ongeoorloofde beïnvloeding van getuigen.' Met haar gedrag kan Annalise ook artikel 10a lid 1 van de Advocatenwet hebben geschonden. Door haar studenten te laten liegen onthoudt ze zich namelijk niet van 'enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt', wat is vastgelegd in sub d.

Legally Blonde

In dit lijstje met films en series kan de klassieker *Legally Blonde* natuurlijk niet ontbreken. Toch maar even in het kort, voor wie 'm niet kent: de film gaat over Elle Woods, eerstejaars student aan Harvard Law School. Al snel raakt ze bevriend met nagelstyliste Paulette. Paulette en haar vriend zijn net uit elkaar gegaan en hij heeft de hond gehouden. Samen gaan Elle en Paulette naar de trailer van Paulettes ex, waar Elle zichzelf voorstelt als haar advocate. Ze gooit er wat jargon

uit, zodat de ex er niks van begrijpt en denkt dat hij geen andere keus heeft dan de de hond aan Paulette af te staan.

Los van het feit dat Elles argumentatie waarschijnlijk niet waterdicht is, leidt deze actie in werkelijkheid natuurlijk tot fraude jegens de ex. Elle heeft artikel 436 lid 1 Sr overtreden: onbevoegde beroepsuitoefening. Stel je voor, Elle had haar Harvarddiploma al wel op zak. Ook dan had zij zich niet met de kwestie tussen Paulette en haar ex mogen bemoeien. Het gaat hier namelijk om een familiezaak, waarvoor de advocatuur het wettelijk procesmonopolie heeft. Elle had in dat geval dus eerst de vereiste stappen moeten doorlopen om beëdigd te worden tot advocate. Gelukkig voor Elle is Harvard er nooit achter gekomen ;).

Bronnenlijst:

- M. Hupkes, *Hoe word je advocaat?*, hupkesadvocaten.nl, 8 mei 2019.
- 'Real lawyer reacts to Legally Blonde', D. James Stone (LegalEagle), YouTube, 3 juli 2020.
- 'Real lawyer reacts to The Good Wife', D. James Stone (LegalEagle), YouTube, 30 augustus 2018.
- H.R Tongzoen I/II
- Tamara Grant, 'How to Get Away With Murder': Is Annalise Keating the Mastermind or a Martyr?, showbizzcheatsheet.com, 2 mei 2020.
- Adam Banner, 'How to Get Away with Murder' takes a somewhat realistic look at law school and legal employment, abajournal.com, 15 oktober 2018.
- Casey Sullivan, A Lawyer's Guide to 'How to Get Away With Murder,' TV's Best Show, find-law.com, 1 Oktober 2015.

MEDIATIPS VAN DE REDACTIE

DOOR: BENTE DE LEEUW

Nu we vooral binnen moeten blijven vanwege corona is het soms moeilijk om jezelf te vermaken. Daarom delen wij onze gouden tips om de lockdown door te komen. Netflix series, documentaires, podcasts, apps en boeken: voor ieder wat wils!

In deze rubriek geeft onze commissie de beste tips om de huidige tijd van thuiszitten mee door te komen, met voor ieder wat wils. Alle aanraders hebben we natuurlijk zelf moeten testen (wát een straf).

Jurre's date - Podcast

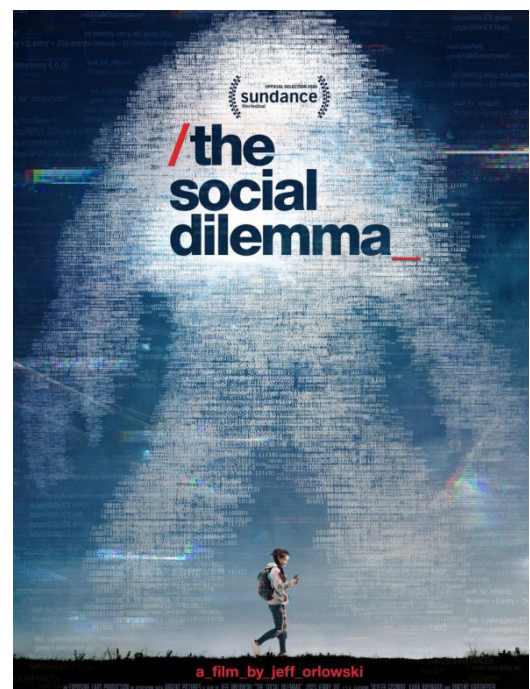
In Jurre's Date (een podcast van Spuiten en Slikken) worden mensen geïnterviewd die wij niet zo snel zouden tegenkomen. Denk bijvoorbeeld aan een stripper of aan een dragqueen. Jurre stelt deze mensen dan allemaal interessante vragen over hun leven. Wil je deze mensen nou ook in het echt zien? Dat kan via het YouTube kanaal van Spuiten en Slikken!

Black Mirror Bandersnatch - Serie op Netflix

Is een normale Netflix serie te saai voor je? Wil je liever actief zijn dan lui op de bank hangen? Bandersnatch is een Black Mirror aflevering gebaseerd op de Choose Your Own Adventure games, waarbij je zelf kan kiezen wat de hoofdpersoon moet doen. Bandersnatch gaat over Stefan, een jongen die bezig is met het ontwikkelen van een computerspel die hij wilt verkopen aan een groot gamebedrijf. Hoe dit precies afloopt mag jij zelf bepalen, want elke keuze die jij maakt heeft impact op het verhaal.

The Social Dilemma - Documentaire op Netflix

The Social Dilemma is een documentaire te zien op Netflix over de negatieve gevolgen van sociale media, zoals sociale media verslavingen, nepnieuws en complottheorieën. Insiders uit de technologiewereld vertellen hoe de grote sociale mediaplatforms deze gevolgen stimuleren. Zo wordt bijvoorbeeld een aanbevelingssysteem gebruikt dat complottheorieën in de hand werkt. De algoritmes weten precies wat ze jou moeten laten zien om je aandacht zo lang mogelijk vast te houden. De platforms profiteren hiervan omdat ze geld verdienen aan advertenties.

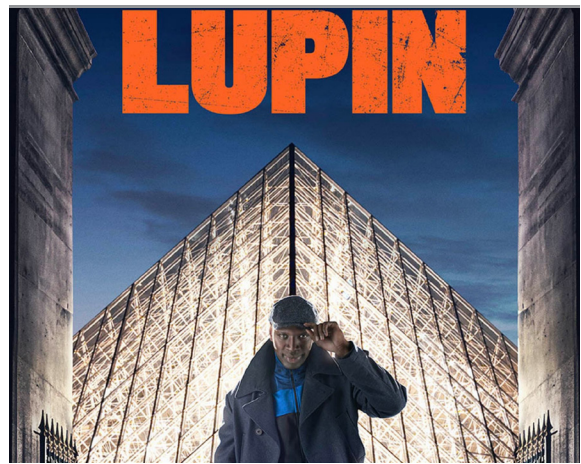
Bron: Netflix, the Social Dilemma, filmposter

Vinted - App

Mode is iets waar je niet omheen kan. Aangezien mode zo'n grote rol speelt in het dagelijks leven is het voor de meesten onder ons zeer belangrijk om fashionable te blijven. Behalve dat het een ware aanslag op je portemonnee is om continu slaafs de trend te volgen is het ook zeer schadelijk voor de planeet. Vinted slaat hiermee twee vliegen in een klap. Op vinted worden namelijk dagelijks duizenden kledingstukken geüpload. Vinted is dus hiermee een van de grootste internationale marktplaatsen voor kleding. Behalve goedkope kleding vind je hier dus ook kleding die niet ten koste gaat van moeder aarde.

Lupin - Serie op Netflix

Lupin gaat over de geniale meesterdief Assane die in Parijs een onmogelijke diefstal wil uitvoeren. Hij wil namelijk de ketting van Marie Antoinette uit het Louvre stelen, om de dood van zijn vader te wreken. Assane wordt geïnspireerd door de boeken van de fictieve dief Arsène Lupin, ook wel de 'Gentleman inbreker' genoemd. Acteur Omar Sy speelt fantastisch in deze serie en je kan ook nog een beetje je Frans bijspijkeren!

Bron: Netflix, poster Lupin

Springvloed - Serie op Netflix

Springvloed is een heerlijk spannende Scandinavische thriller! De serie begint met een brute, huiveringwekkende strandmoord van 26 jaar geleden en eindigt in een familiedrama. De strandmoord is nooit opgelost en rechercherekruut Olivia raakt compleet in de ban van deze zaak, in navolging van haar overleden vader. Oliva weet de zaak op te lossen, maar dit heeft voor haar enorme gevolgen.

Recht en media: zijn de media een gevaar of een zegen voor het recht? - Boek

Deze bundel bestaat uit verschillende, relatief korte bijdragen (het boek heeft 124 pagina's in totaal), geschreven door zowel deskundigen als rechtenstudenten. Vanuit verscheidene rechtsgebieden wordt er een blik geworpen op juridische vraagstukken waarin de wisselwerking tussen media en recht naar voren komt. Zo zijn er onder meer bijdragen te lezen over de onschuldpresumptie in het strafrecht, het vertrouwen in en de reputatie van de rechter, het spanningsveld tussen sociale media en privacy en de bevoegdheid van de rechter bij grensoverschrijdende onrechtmatige internet-publicaties. Heel interessant en leest makkelijk weg!

SIRIUS AGENDA

24 FEBRUARI
AVONDCOLLEGE F.W. KING

3 MAART
UTRECHT CONNECTED

10 MAART
ALGEMENE LEDENVERGADERING

17 MAART
AVONDCOLLEGE MAART

17 MEI
SYMPOSIUM

SIRIUS XVI